

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Andra Kammaren. N:o 26.

Torsdagen den 8 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs till en början och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition angående pension å allmänna indragningsstaten åt e. o. professorn G. Dillner.

§ 2.

Efter föredragning vidare af herr *E. Sahlins* i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 177, beslöt kammaren öfverlemna densamma till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 3.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 44, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel.

Punkterna 1—3.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkten 4.

Lades till handlingarne.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

bevillningsutskottets betänkande n:o 12; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 16 och 17.

Andra Kammarens Prot. 1897. N:o 26.

Ang. tillgodo-
räknande vid
utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.

§ 5.

Till behandling företogs lagutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af väckt motion angående sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må kunna tillgodoräknas honom vid utmätande af straff.

Uti motion, n:o 125, inom Andra Kammaren hade herr *Staaß* föreslagit: att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i den nuvarande strafflagstiftningen, att den tid, hvarunder en för brott tilltalad person suttit häktad, kunde komma att tillgodoräknas honom vid utmätande af det straff, hvartill han kunde blifva dömd.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan anförde:

Herr *Staaß*: Herr talman, mine herrar! Såsom kammaren behagade finna, står den motion, som jag tillåtit mig att vid denna riksdag väcka rörande ändring i lagen angående ersättning åt oskyldigt häktade och dömd, och den nu föreliggande motionen ett visst inre sammanhang med hvarandra. Liksom den förra motionen utgick från tanken på det svåra lidande, som häknings-tillståndet innefattar, och ville försöka bidraga till mildring af detsamma genom utvidgande af det utaf lagen bestämda område inom hvilket ersättning kan gifvas åt oskyldigt häktade, så afse denna motion, att någon hänsyn skulle tagas till det genom häktandet förorsakade lidande i fråga om dem, som efter ransakningen blifva fällda för en förbrytelse, derigenom att häknings-tiden skulle kunna dem af domstolen tillgodoräknas. Jag måste beklaga, att utskottet och jag befinna oss i så stark och djup menings-skiljaktighet i dessa frågor. Men liksom man understundom af et enda ord eller uttryck finner förklaringen på en sådan menings-skiljaktighet, så har jag också trott mig finna nyckeln till den djupa stridigheten mellan utskottet och mig i ett enda ord, som förekommer i andra punkten af motiveringen till utskottets ifråga-varande utlåtande. När utskottet nemligen säger: "Att häkningen medför *obehag* för den deraf träffas, kan visserligen ej förnekas", så är jag naturligtvis med om detta, men jag skulle vilja anmärka, att det förefaller mig, som om uttrycket "*obehag*" vore synnerligen illa valdt. Med *obehag* torde allmänna språkbruket afse att beteckna en så lindrig grad af smärta, att den knappt kan kallas för smärta, eller ett så ringa lidande, att det knappt förtjenar detta namn. Att därför uttrycka sig så, att häkningen medför "*obehag*", synes mig vara ett synnerligen eufemistiskt uttryckssätt. Jag skulle vilja ersätta det med att häktandet är ett djupt och svårt lidande, ett af de djupaste och svåraste, som

öfver hufvud taget kan träffa medborgare genom samhällets in-
verkan.

Om jag nu vidare ser på första punkten af utlåtandet, så är det klart, att jag är ense med utskottet derom, att häktning-
åtgärden och straffet äro principiellt skilda, så till vida att häk-
ningen har till syfte att försäkra sig om den tilltalades person,
medan straffet deremot, såsom utskottet säger, har till ändamål
att rätta en brottslig vilja. Men derifrån och till den slutsats,
som utskottet dragit, nemligen att det skulle vara otänkbart att
inräkna häktningstiden i straffet, är ett långt språng. Ty klart
är, att i fråga om afräkningen är det alldeles icke fråga om hvad
syftemålet varit, utan frågan är, huruvida *beskaffenheten* af det ena
och det andra tillståndet är lika, och huruvida dess verkan på den,
som träffas deraf, är lika. Om denna beskaffenhet och verkan är
lika, så är det svårt att förstå, hvarför syftemålets olikhet skulle
omöjliggöra en afräkning af häktningstiden från strafftiden. Och
det är ju väl bekant, att det förhåller sig icke så, att häktnings-
tillståndet är väsentligen olikt strafftillståndet, utan snarare så,
att det är väsentligen likt med det enkla fängelset, ehuru det
skiljer sig från straffarbetet derigenom, att det icke är förenadt
med tvång till förelagdt arbete. Derför hafva också de utländska
lagstiftningar, som behjertat denna synpunkt, i allmänhet jemställt
häktningen med enkelt fängelse, men uppskattat straffarbets- eller
tuktustiden så, att en dags straffarbete motsvarar två dagars
häktning.

Går jag nu till nästa punkt i utskottets resonnement, der det
heter: "Att märka är också, att häktningstidens längd i de flesta
fall beror på den häktades eget åtgörande", skall jag något skär-
skåda de olika fall, utskottet der upptager, och vill då först fästa
mig vid första fallet, der utskottet säger, att "derest en häktad,
såsom skyldig till det brott, hvarför han åtalats, redan vid första
rättegångstillfället erkänner förbrytelsen, blir processen således i
regel kort. Utslag afkunnas oftast vid första rättegångstillfället,
och om den häktade sedermera, efter att i fängelset hafva haft
den föreskrifna, två dagar långa betänketiden, förklarar sig nöjd
med domen, får han omedelbart börja aftjena sitt straff." Här
slutar utskottet, men jag antager väl, att utskottet menat att säga,
att vid sådana fall kan det således ej anmärkas någonting, då
den dömde nemligen genast får börja sitt straff, så att han icke
varit utsatt för något öfverskott i lidande. Detta är väl utskottets
mening; jag får väl lof att på det sättet komplettera hvad som
står här i betänkan. Men om utskottet har menat detta, så
vill jag påpeka, att naturligtvis har dock häktningen i allmänhet
fortfarit *någon* tid, innan detta första ransakningstillfälle inträffar.
Vi veta ju, att det första skedet af häktningstiden, nemligen det
som förflyter från den tilltalades gripande och tills målet remit-
teras till domstol, är icke bestämdt till tiden; det finnes icke
några bestämmelser angående tiden för polisundersökningen, utan
den kan fortgå huru länge som helst. Den fortvarar väl — lyck-
ligtvis — i vanliga fall icke allt för länge, men det saknas dock icke

Ang. tillgodo-
räknande vid
utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)

Ang. tillgodoräkande vid utmätande af straff af den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad. (Forts.)

exempel på att den fortfarit i veckotal. Om jag derefter går till det andra skedet af häktningstiden, nemligen från remissen till domstolen och till dess domstolsransakningen börjar, så är denna genom lag begränsad till tre veckor på landet och åtta dagar i stad, men det kan dock på landet draga två å tre veckor, och en häktad person, som bekänner vid första ransakningstillfället, kan således mycket väl hafva suttit häktad i tre eller fyra veckor. Jag inser därför icke, hvarför det skulle vara omöjligt att afräkna denna tid, lika väl som utskottet i en senare punkt förklarar, att det skulle vara billigt att eljest afräkna den förlängning i häktningstiden, som icke beror på den häktade sjelf.

Utskottet säger vidare: "För den händelse åter den häktade till en början nekar och först vid ett senare rättegångstillfälle erkänner eller blir öfvertygad om brottet, har han sjelf förorsakat förlängningen af rättegången och bör icke få tillgodoräkna sig häktningsåtgärden."

Detta resonnement är enligt mitt förmenande icke gifvetvis riktigt. Det är väl riktigt, att ett nekande kan komma att tillräknas den tilltalade såsom en försvarande omständighet vid straffets utmätande, men det är också på det sättet, som detta helst bör tillräknas honom, och har hans nekande redan beaktats såsom en försvarande omständighet, då blir det i full öfverensstämmelse med öfriga fall att afven i sådan händelse afdraga den utstända häktningstiden. Den hemställan, motionen går ut på, afser ju för öfrigt ingalunda att vinna ett stadgande om *ovilkorlig* afräkning.

Utskottet säger ytterligare: "Understundom kan det emellertid inträffa, att utslag icke genast afkunnas, oaktadt den häktade erkänner"; och utskottet medgifver, att i detta fall skulle det ju kunna anses billigt, att den förlängning af häktningstiden, som haraf blifver en följd, tillgodoräknas den häktade vid straffets utmätande, men utskottet påstår afven, att så torde i allmänhet blifva fallet.

Detta påstående är emellertid efter min mening alldeles riktigt. Det är efter min mening icke sant, att de svenska domstolarne i allmänhet tillgodoräkna den häktade en häktningstid, som icke berott på hans eget förvållande, men jag vet mycket väl, att hvarken utskottet skall kunna bevisa sitt påstående eller att jag skall kunna bevisa rättigheten af mitt motsatta påstående, och jag vill också säga, hvarför vi icke kunna göra det. Det är därför, att vi här stöta på en af de byråkratians forskansningar, som man väl i vårt land försökt att rubba, men som icke gått att rubba, nemligen den forskansningen, att domstolarne icke behaga vid afkunnande af kriminella utslag i utslaget upptaga de skäl, som hafva föranledt domstolarne att sätta straffet till just *det* måttet inom den vidsträckt latituden. Om herrarne behaga läsa en tysk kriminell dom, så skola herrarne finna, huru den tyska domstolen med mycken omständlighet redogör för just de omständigheter, som föranledt domstolen att välja just det straffet, huru domstolen framhåller, att den och den omständigheten måste anses förmil-

drande och den och den omständigheten försvarande, och huru domen i sin helhet gifver en fullkomlig förklaring öfver domstolens val af straffmättet. Så förhåller det sig icke hos oss. Hos oss är detta en sak, som domstolen afgör på en eller två rader, då den säger, att i följd af hvad domstolen sålunda funnit den tilltalade saker till fälles han att undergå straffarbete i så många år eller månader eller fängelse i så många år eller månader, och detta oaktadt vi ega en strafflag med så vidsträckta latituder, att de kunna gå från det lägsta bötesbeloppet till flera års straffarbete. Detta förhållande är af ganska stor vikt, därför att det hindrar den tilltalade att få full kännedom om hvarför han blifvit dömd på det sättet, som han har blifvit, och det är äfven viktigt därför att det hindrar den allmänhet, som bör vinna tillit till domstolarne, att alltid förstå, hvarför domstolarne hafva dömt just på det sättet och icke på ett annat sätt. Det är därför som vi så ofta höra den anmärkningen framkomma: Ja, men dessa två hafva ju begått alldeles samma brott, hvarför skall då den ene dömas till det och den andre till mycket mera. Det är mycket möjligt att den, som blir dömd till det mindre straffet, blir dömd rättvist, och den, som får det högre straffet, också blir dömd rättvist, men det borde stå förklaradt i domen, hvarför hvar och en dömes så och så, ty tilliten till rättskipningen är en viktig sak, äfven om denna rättskipning är rättvis.

Emellertid fins det i lagstiftningen en annan punkt, som synes mig alldeles bestämdt tala bevisande emot utskottets påstående, och det är den bestämmelse, som såsom ett ovillkorligt straffminimum stadgar två månaders straffarbete, då straffarbete förekommer, och en månads fängelse, då fängelse förekommer. Huru är det möjligt, att lagstiftningen kan tillåta afräkning på samma gång som den stadgar ett bestämdt minimum af det ena eller andra straffet. Om domstolen har för sig en person, om hvilken den efter moget öfvervägande säger, att han har begått ett brott, som förtjenar två månaders straffarbete, men det står i lagen att domstolen icke får gå under två månaders straffarbete, och denne person har suttit häktad fem eller sex veckor, så är det i följd af lagens egna ord omöjligt för domstolen att taga hänsyn till denna häktningstid.

Lika origtigt tror jag att utskottets påstående är att, om besvär till öfverdomstolen äro befogade, denna i allmänhet torde taga hänsyn till den utståndna häktningstiden. Jag tror, att jag uttrycker sanningen rättigare, då jag säger, att detta visserligen händer någon gång i undantagsfall och vid en längre häktningstid, men att detta är undantagsfall och i alla händelser icke alls att likställa med den noggranna lagstiftning, som förekommer i utlandet och som jag här har velat ifrågasätta, då häktningstiden kan *afräknas* på den ådömda strafftiden.

Jag vågar således hålla före, att utskottets argumentation punkt för punkt är oriktig, och vill också tillåta mig att hålla före, att den motivering af min motion, som jag har lemnat, icke har blifvit i ringaste mån undanrörd eller försvagad genom utskottets argumentation.

Ang. tillgodoräkmande vid utmätande af straff af den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

Ang. tillgodo-
räknande vil
utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)

Herr Bruzelius: Att en motionär, som icke får sin motion tillstyrkt, i de allra flesta fall icke skall känna sig öfvertygad af de skäl för afslag, som ett utskott anfört, det torde vi hafva exempel på nästan vid hvarje plenum.

Herr Staaff har nu tagit i betraktande och gått igenom de skäl utskottet anfört och funnit dem icke vara af den beskaffenhet, att de kunna motivera det slut, hvartill utskottet kommit. Jag skall ock taga mig friheten att gå igenom dessa skäl och söka för kam-maren framlägga dem i den dager, att de skola vara för utskottets mening öfvertygande.

Vi veta alla af herr Staaffs formfulländade anförande, hvarom här är fråga. Jag behöfver således knappast upprepa, att det gäller frågan huruvida i lag skall vara uttryckligen bestämd, att den tid, hvarunder en för brott tilltalad person under ransakningen suttit häktad, skall tillgodoräknas honom vid utmätandet af det straff, hvartill han slutligen kan blifva dömd. Nu har utskottet framhållit, hurusom från principiell synpunkt redan är betänkligt att tillmäta häktning betydelsen af straff. Den ärade motionären erkänner sjelf, att häktning är ett tvångsmedel, icke ett straff, och har ett helt annat syftemål än straffet. Straffet har, såsom utskottet framhållit, till syftemål den brottsliges förbättring. Häktningsåtgärden deremot sker i afsigt att inom fängelsets murar må förvaras en person, som skäligen är misstänkt för ett svårt brott, och derigenom förhindras att rymma eller att undanskaffa bevis.

Utskottet har vidare sagt, att häktningen medför "obehag" för den som deraf träffas. Detta uttryck ansåg herr Staaff icke vara det rätta. Han ville insätta i stället ordet: "lidande". Ja, om häktning träffar en oskyldig, då vill jag medgifva, att han underkastas ett oförskyldt lidande; men om det träffar den skyldige — och man får väl utgå från den förmodan att endast skyldige inmanas i häkte — kan jag icke tillmäta det lidandet annan betydelse än ett obehag. Jag anser således fortfarande, att uttrycket är väl och rätt valdt.

Utskottet har ytterligare påstått, att häktningstidens längd i de flesta fall beror på den häktades eget åtgörande. Jag vågar ock för egen del hålla före, att så är förhållandet. Erkänner den näktade det brott, för hvilket han är häktad, kan han i de flesta fall förkorta häktningstidens längd. I all synnerhet blir detta fallet, om han redan vid ransakningens början erkänner sitt brott och icke blott erkänner det så, att han säger: "Jag erkänner mig skyldig till den eller den stölden eller det mordet eller dylikt, för hvilket jag nu är åtalad," utan äfven erkänner alla de omständigheter, som spelat in vid denna brottsliga gernings begående. Vi torde väl alla veta och få icke vid detta tillfälle glömma, att tvenne brott kunna visserligen vara utaf samma beskaffenhet så till vida, som de nämnas med samma namn, men de kunna vara begångna under helt olika omständigheter, förmildrande eller försvärande. Vanligtvis erkänna de häktade icke fullständigt. Åklagaren måste således begära uppskof; och då förlänges naturligtvis ransakningen. Således må väl utskottet anses hafva rätt deri, att

om den brottslige erkänner sanningen och *fulla* sanningen, kan han i regel få sin dom ganska snart.

Deremot framhåller utskottet, att när förlängningen af häktningstiden föranledes af andra omständigheter — det vill säga omständigheter, som det icke berott på den häktade själf att undanröjja — då bör vid den slutliga domen betydlig hänsyn tagas till den tid, hvarunder den häktade suttit såsom ransakningsfånge. Herr Staaff återigen förklarade, om jag fattade honom rätt, att detta vore omöjligt, emedan det finnes så många lagrum, som stadgade som minimum två månaders straffarbete eller något sådant; och den häktade hade merendels suttit mycket längre tid i fängelse; och då kunde man icke taga hänsyn till häktningstiden. Ja, men man måste väl också minnas, att det fins ett maximum i straffbestämmelserna, ej blott ett minimum.

Utskottet har ock framhållit, att "domstolarne torde alltid taga hänsyn till den tid, en person utan sitt eget förvållande suttit häktad". Deremot menade herr Staaff, att så icke vore förhållandet. Jag tror till och med att han sade, att det knappast vore sant. Mot detta påstående vill jag sätta mitt ord och den erfarenhet jag har, som räcker 30 år tillbaka, att vid straffets utmätande verkligen hänsyn tages till nämnda omständighet.

Vidare sade herr Staaff, att det förefaller den stora allmänheten, som också hade ett anspråk på att kontrollera domstolarnes beslut, egendomligt, att de tyska domstolarne anförde alla de omständigheter, på grund af hvilka domstolen i ett fall dömde till mindre eller högre straff än i ett annat fall, der det, formelt sedt, gälde en sak af samma beskaffenhet, men att så icke skulle vara förhållandet vid de svenska domstolarne, utan att de svenska domstolarne helt kategoriskt skulle döma så, att de förklarade: "På grund af hvad i målet förekommit, dömes så och så". Ja, om man skrifver ett utslag i ett brottmål på det viset, då vill jag stämpla det utslaget såsom icke välgrundadt. Nej, den samvetsgranne och skicklige domaren i vårt land skrifver ett utslag ungefär så: "Under ransakningen finner domstolen vara ådagalagd, att det och det är bevisadt"; och så en hel följd af andra sådana satser, i hvilka man icke blott drager ut ur ransakningen allt som kan vara bevisande för eller mot ett påstående, utan äfven söker framhålla så väl de förmildrande omständigheterna, om sådana finnas, som ock försvärande, derest dylika föreligga, allt just såsom skäl för det högre eller lägre straff, som ådömes. Lika rätt och billigt jag anser det vara, att den tid, hvarunder en person, *utan eget förvållande* suttit i ransakningshäkte, tages i beräkning vid straffets utmätande, lika farligt anser jag det vara, om i lag blefve bestämdt, att under alla förhållanden så *måste* ske. Behandlingen af en person, som sitter i ransakningshäkte, är helt annan än den behandling, som kommer honom till del i en straffanstalt. Jag föreställer mig, att om ett dylikt stadgande som det föreslagna blifver infördt i lagen, och detta, såsom man kan taga för alldeles gifvet, kommer till "vederbörandes" kännedom, dessa, de häktade, nog skola finna med sin fördel förenligt att uppehålla

Ang. tillgodoräknande vid utmätande af straff af den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

A g. tillgodo-
räknande vil
utnämmande af
straff af den
tid, hvar under
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)

ransakningen genom att antingen helt och hållet neka eller ock erkänna, men icke erkänna fullt och helt, emedan de veta att de må bättre, hafva det bättre stäldt som ransakningsfångar än som straff-fångar; men först då, när så pass lång tid förflutit, som de kunna beräkna motsvara det fängelsestraff de förtjenat, finna de med sin fördel förenligt att bekänna — och då skulle de redan hafva i ransakningshäktet utstått sitt straff, och ingenting återstå annat än att öppna dörren och bedja dem vara så goda och gå ut i det fria. Jag kan icke på några vilkor vara med om bifall till en motion, som skulle föranleda dylika missförhållanden, hvarför jag, herr talman, yrkar bifall till utskottets hemställan. Och om kammarens svar på herr talmannens proposition skulle anses utfalla till förmån för herr Staafts motion, skall jag redan nu be få säga, att jag ämnar begära votering.

Herr A. Hedin: Den ärade talare, som nu satte sig, började sitt anförande med en antydning derom, att den kritik, som motionären rigtat mot lagutskottets förslag, hade sin grund uti det hos en motionär vanliga och i någon mån naturliga missnöje, som hos honom uppstode, då han icke rönt framgång hos vederbörande utskott. Jag anmärker i förbigående, att det missnöjet bör hos herr Staaft vara ovanligt lindrigt, därför att herr Staaft redan under sin korta riksdagsmannatid hunnit göra den erfarenheten, att lagutskottets afstyrkande af hvad han föreslagit icke har så synnerligen mycket att betyda. Men för den händelse den ärade siste talaren i öfrigt skulle vidhålla rigtigheten af sin sats, har jag här stått upp för att vittna, att jag, ehuru jag icke är motionär i frågan, icke har funnit mig öfvertygad eller tillfredsstäld af utskottets utlåtande. Och jag skall förklara hvarför, i det att jag går att kasta en blick på tvenne rader i utskottets utlåtande. Jag måste erkänna den stora häpenhet jag erfor, då jag å sid. 4 läste, att, enligt utskottets mening, "det ej kan ifrågasättas, att häktningstiden för normala fall skulle frånräknas strafftiden". När nu sådant har blifvit ifrågasatt, måste detta uttryck i utskottets utlåtande betyda, att den, som begär någonting sådant, han är dum, han kommer med ett absurdt yrkande. Det är så strängt, ett sådant uttalande från lagutskottet, att, när jag läste det, jag skyndade att få fatt i utskottskatalogen — jag menar katalogen öfver utskottens ledamöter — för att der inhemta kännedom om namnen på lagutskottets ledamöter, och sedermera förföll jag i diverse reflexioner, som herr talmannen säkerligen icke skulle finna lämpligt, att jag anförtrorde åt Andra Kammarens protokoll.

Det kan icke ifrågasättas — det är 1897 års svenska lagutskott, som säger detta — att häktningstiden för normala fall skulle frånräknas strafftiden. Jag anhåller då, herr talman, att få erinra om några fakta, som lagutskottet kanhända kunde hafva haft något skäl att taga i betraktande, innan utskottet nedskref denna ingalunda vilkorliga straffdom. Halftannat år efter att vår strafflag af 1864 hade trädt i kraft, blef uti ett af våra grannländer, i Danmark, en ny strafflag gällande — den är daterad den 10 februari

1866 och blef gällande från den 1 juli samma år — uti hvilken § 58 har följande lydelse: "Har den Skyldige været underkastet en langvarig Varetægtsarrest, uden at denne maa tilskrives hans eget Forhold under Sagen, skal dette ved Straffens Udmaaling komme i Betragtning som en formildende Omstændighed". Der hafva vi således en lagföreskrift, hvilket är någonting annat än de tre stycken "torde", som utgöra hufvudstyrkan, synes det, i lagutskottets argumentation på slutet af sid. 4. Paragrafen fortsätter vidare: "Befindes hans Forhold kun at egne sig til Straf af en kortere Tids simpelt Fængsel eller Fængsel paa sædvanlig Fangekost, kan endog efter Domstolens Bestemmelse den litte Varetægtsarrest træde istedetfor Straf".

Ang. tillgodo-
räknande vid
utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)

I sammanhang härmed — i sammanhang, vill jag säga, med den första delen af nyss upplästa § 58 i 1866 års danska strafflag — erinrar jag derom, att redan den norska strafflagen af år 1842 föreskref, att långvarigt ransakningshäkte skulle tagas i betraktande såsom förmildrande omständighet. Och sedermera har den norska strafflagstiftningen gått ett betydligt steg längre, då nemligen genom lagen af den 21 juni 1886 är stadgad, att "Straffovens Kap. 6 § 2 skal herefter lyde:

Har Angjældene været underkastet Varetægtsarrest, der icke har været foranlediget ved hans Forhold under Sagens Forfølgning, bør den ved Domsafsigelsen helt eller delvis bringes i Afdrag i den forskyldte Straf, saa at denne endog kan ansees helt afsonet ved samme".

När det arbete började, som omsider slöt med den franska lagen af den 15 november 1892, åberopade den förste motionären i det ifrågavarande ämnet uti franska parlamentet såsom föredömet den belgiska strafflagen, hvilken föreskrifver, att ransakningsarrest *skall* — det är den enkla regeln — *skall* afdragas vid fastställandet af det på viss tid ådömda frihetsstraffet. Den franska lagen, som äntligen kom till stånd 1892 och bär datum den 15 och 16 november, går icke så långt som den belgiska lagen, men den stadgar emellertid, att när ransakningshäkte egt rum, denna häktningstid skall helt och hållet afdragas från strafftiden — den i utslaget utsatta tiden — så vida icke domaren genom en speciel och motiverad bestämmelse befaller, att en sådan afräkning antingen icke eller blott delvis skall ega rum. Således, för att fullständigt afdrag icke skall ega rum, skall domaren hafva speciellt och med anförande af skäl angifvit, att afdrag ej skall ega rum eller ega rum blott till en del.

Den italienska strafflagen, som trädde i kraft den 1 januari 1890, är ju ansedd såsom ett mycket eminent lagstiftningsarbete. Det är förmodligen för lagutskottet bekant, att omdömet om densamma bland de rättslärdar har varit synnerligen gynnsamt. Det kan sammanfattas i några ord af en man, som många här i kammararen utan tvifvel erinra sig, professorn i Napoli Enrico Pessina, hvilken deltog i den i Stockholm år 1878 hållna fängvärdskongressen. Uti sin inledande kommentar till den nya italienska strafflagen säger han, att denna lag blifvit af utmärkta inhemska

Ang. tillgodoräkning vid utmätande af straff af den tid, hvar under tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

och utländska straffrättslärare erkänd såsom "ett betydande monument utaf samtidens juridiska bildning". Nå väl, denna strafflag har verkligen vågat ifrågasätta någonting, som det nuvarande svenska lagutskottet förklarar för en dumhet eller en absurditet. Den stadgar nemligen i artikeln 40, att det häkte, som någon undergått, innan domen blifvit oåterkallelig, skall afdragas från det på viss tid ådömda frihetsstraffet. Och dertill lägger den vidare, att, om straffet icke är ett frihetsstraff i den vanliga meningen utan så kallad *confino*, ådömd tvångsvistelse så och så lång tid inom en viss kommun, afdrag skall ske på det sätt, att en dags ransakningshäkte svarar mot tre dagar af detta tvångsvistelsestraff. Och slutligen heter det i samma artikel, att om det ådömda straffet är blott ett penningstraff — detta är af två slag — så skall afdraget ske enligt den regel, som är faststæld i artikeln 19, det vill säga, att tio lire af bötesstraffet svarar mot en dag af ransakningshäktet.

Vidare tillåter jag mig att erinra, att det förslag till en allmän schweizisk strafflag, som för icke länge sedan framlades af doktorn, numera professorn Carl Stooss, och i hvilket flere af nutidens förnämsta kriminalister så till vida medarbetat, som de underkastat hans förslag en granskning, hvartill han tagit hänsyn vid omarbetningen — att äfven det förslaget innehåller en paragraf, som medgifver afdrag af ransakningshäktetiden från strafftiden, någonting som synes hafva förefallit författaren så sjelfklart, eftersom det är så allmänt erkändt inom den europeiska rättsvetenskapen och strafflagstiftningen, att han beträffande den paragrafen ej ansett nödigt anföra några motiv.

Det är detta jag velat säga, att, ehuru man icke har den äran att vara motionär i frågan, det likväl är förklarligt, att man kan vara missnöjd med ett utlåtande, deri 1897 års svenska lagutskott har ansett sig kunna fälla en sådan dom öfver en grundsats, som gjort sig så allmänt gällande inom den moderna strafflagstiftningen och har att räkna såsom anhängare utan tvifvel de allra flesta af Europas mest kända straffrättslärare.

Jag skall för öfrigt, herr talman, bedja att få instämma i herr Staaffs yrkande.

Herr Lindhagen: Jag har begärt ordet för att vördsamt påkalla kammarens sympati för den af herr Staaff väckta motionen. Jag har nemligen sjelf så ofta funnit, att här är en lucka i lagstiftningen, och dervid alltid tänkt, att, om jag vore riksdagsman, jag åtminstone skulle framlägga en motion sådan som denna. Det har därför hos mig väckt stor förvåning, att utskottet helt och hållet afstyrkt motionen, och det på skäl, som jag ej kan finna i något afseende bindande.

Hvad det första skälet angår, eller att det vore principiellt betänkligt att göra en jemförelse mellan häktningen och straffet, så är det för mig ganska svårt att förstå, hvarför en sådan jemförelse icke skulle kunna i vissa fall ega rum. Ty om vi se saken, sådan den är, så finna vi ganska påtagligt, att så väl häktningen

som sjelfva straffet innebär ett lidande, och att det hufvudsakliga momentet i detta lidande är förlusten af den personliga friheten. Det är sålunda en god och riktig jembörelsepunkt, som vi här ega.

Då uppstår den frågan: äro skiljaktigheterna mellan straff och häktning i de reglementariska föreskrifterna rörande kost, klädebrägt, rätt till lektyr och dylikt af den betydighet, att det alltid måste anses riktigt tillåta, att en del af häktningstiden afgår på sjelfva straffet? Det origtiga skulle då, såsom utskottet framhållit, ligga deri, att ehuru straffets syfte är att inverka på den brottsliga viljan, skulle, om någon del deraf kompenseras af häktningstiden, derigenom till följd af nyssnämnda skiljaktigheter uteblifva den vederbörliga inverkan på den brottsliga viljan. Men jag vädjar till en hvar att eftersinna, huru saken ställer sig från den tilltalades egen ståndpunkt. Skall ej tvärt om understundom en dylik afkortning i eminent grad hafva en god inverkan på den tilltalade? Jo visserligen. Ty för att ett straff skall kunna inverka på en brottslig vilja, såsom det bör, är det af vigt, att det träffar ej blott sakert, utan äfven rättvist. När nu, såsom utskottet sjelf framhåller, häktningsåtgärden i och för sig är allenast en säkerhetsåtgärd, så tillfogas ju, om afdrag ej sker, ett plus till det lidande, som blir den häktade till fullo tillmätt i straffet, och detta är orättvist i många fall, der den tilltalade ej genom sitt eget uppförande särskildt vållat vare sig sjelfva häktningen eller häktningstidens förlängning. Om i ett sådant fall den tilltalade på grund af förmildrande omständigheter dömes att böta t. ex. etthundra kronor, och domstolen då säger: "Häktningen har ni icke vållat, den må kompensera straffet, det anses, att ni af-tjenat detta med den tid ni suttit häktad" — hvad tro herrarne att detta skulle hafva för inflytande på den brottsliges vilja? Nog stämmer det honom mildare mot samhället, nog kanner han, att han fått en mera rättvis dom, än om domstolen sade: "Ni skall betala dessa etthundra kronor, och häktningen har ni såsom påbröd". Införandet af det föreslagna stadgandet komme att verka ungefär på samma sätt som den vilkorliga straffdomen, om hvilken nu de flesta kriminalister och alla, som försökt tänka och sätta sig in i huru en brottsling bör behandlas, äro ense, att den är en god och riktig sak.

Äfven måste man väl fästa afseende vid att det, som nu föreslagits af motionären, är tillämpadt i en hel del utländska strafflagstiftningar och der befunnet godt. Jag har så ofta nästan beundrat den kallblodighet, hvarmed vi glida förbi dessa exempel, då det är fråga om att återopa dem såsom skäl för små eller stora reformer här i landet. Mig synes, att utskottet borde dock hafva till bemötande upptagit ett så viktigt inlägg till förmån för motionen. Och med sin ståndpunkt kunde utskottet då icke hafva sagt annat, än att man i utlandet härutinnan begått ett misstag; och då utskottet naturligtvis måste vara genomsyradt af den öfvertygelsen, att det rätta till slut alltid skall segra, så måste utskottet vidare också dragit den slutsatsen, att man utan tvifvel kommer

Ang. tillgodoräknande vid utmätande af straff af den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

Ang. tillgodoräkande vid utmätande af straff af den tid, hvar under tilltalad person suttit häktad. (Forts.)

rätt snart att i utlandet inse det felgrepp, som man gjort, och söka komma tillbaka till den klara, rigtiga och logiska ståndpunkten, hvilken utskottet intagit. Men detta har utskottet icke vågat säga.

Sedan har utskottet såsom ett andra skäl talat om att det icke vore rimligt, att häktningstiden *alltid* skulle kunna afdragas från strafftiden. Naturligtvis är det icke någon, som ifrågasatt något sådant; utan vill jag säga, att *regeln* nog fortfarande skulle bli den, att detta icke inträffade, men att, genom ett bifall till motionärens förslag, det skulle uppstå mycket talrika och befogade undantag från denna regel. Hvad utskottet här anfört är sålunda icke något skäl emot motionen, utan utgör tvärtom en af motionens egna förutsättningar.

Nu säger emellertid utskottet till slut — och detta är det märkligaste uti utskottets motivering — att det dock kan vara rätt och billigt, att häktningstiden tages i betraktande vid straffets utmätning.

Hvad jag då måste först förundra mig öfver är att utskottet dermed på sätt och vis har sagt, att de uttalanden, med hvilka det börjat, icke varit rigtiga. Ty ett med hänsyn till häktningen vid straffmätningen gjordt afdrag i straffet utgör väl en lika så god straffminskning, som om man i stället gjort afdrag uti ett rörut bestämdt straff. Här kommer utskottet i den motsägelsen att medgifva såsom billigt ett enligt dess första förmenande obehörigt afdrag i straffet, hvarigenom ju skulle äfventyras, att den brottsliga viljan icke blefve så påverkad, som den rätteligen borde blifva.

Utskottet fullföljer än vidare denna motsägelse och tillägger såsom ett hufvudskäl för afslagsyrkandet, att man också i allmänhet torde vid straffmätningen taga hänsyn till den föregående häktningen. Men nu är det i stället tvärtom; det är just det, som man i allmänhet icke gör. Detta enligt min bestämda erfarenhet från alla tre domstolsinstanserna. Hvarför sker då icke detta i regel? Härför vill jag angifva ett helt annat skäl, än det herr Staaff anfört, hvilket jag för min del icke tror vara det rätta. Skälet är nemligen det, att enligt lag skall vid straffmätningen tagas hänsyn till de omständigheter, som konstatera en större eller mindre brottslighet hos den tilltalade, och häktningen är ju, såsom utskottet anmärkt, någonting alldeles på sidan om brottet. Utan uttryckliga bestämmelser måste det därför för en stor del domare förefalla ytterst tvifvelaktigt, huruvida man vid bedömandet af de omständigheter, som skola anses belysa den brottsliges skuld, lagligen har någon rätt att taga hänsyn äfven till de omständigheter, som dermed hafva hvarken direkt eller indirekt sammanhang. Jag säger, att det *måste* framkalla tvekan, och det *gör* det också hos alla domstolar, äfven i högsta instans.

Rigtigheten af hvad jag nu anfört framgår så mycket tydligare deraf, att det gifves absolut hinder för en sådan komensation i de fall, der den vore mest af behofvet påkallad. Ty der brottet är förenadt med så förmildrande omständigheter, att det måste

anses försonadt med straffminimum, eller något som är mycket nära ditåt, då är det alldeles omöjligt att göra något afdrag för häktningen, ehuru det just är i sådana fall, som de mest ömmande omständigheterna i detta afseende föreligga.

Nu har herr Bruzelius mot denna äfven af motionären i hans anförande framhållna synpunkt gjort den märkvärdiga invändningen: "ja, men herrarne få äfven lof att komma i håg, att vi också ha ett straffmaximum". Alltså, när man nu icke kan döma till mindre än minimum och därför icke heller göra något afdrag för häktningen, då hänvisar herr Bruzelius på, att man skall i stället draga sig upp mot straffmaximum. Detta är verkligen något högst märkvärdigt.

Jag skall nu bara be att få anföra ett exempel ur min praktik. Jag är sjelf ingen auktoritet, och jag tycker visserligen för min del, att man icke behöfver åberopa någon auktoritet i en så klar och tydlig sak som denna; men det är ju till stor del auktoriteter, som regera världen och i synnerhet svenska Riksdagen. Det är därför, som jag ber att få åberopa ett exempel för att styrka rättigheten af hvad jag nu sagt. En person hade, retad af en annan, rusat på denne och misshandlat honom allenast på så sätt, att egentligen bara en brottning uppstod, hvarvid den anfallne trycktes mot en soffkarm. Härigenom råkade olyckligtvis ett af hans refben bli knäckt, hvaraf uppstod en blodutgjutning och derefter en affektion åt lungan, med den effekt att mannen slutligen dog. Nu hade således den anfallande genom denna brottning, som var ett slags misshandel, och en uppsåtlig sådan, vållat annans död. För det brottet kunde han icke få mindre än 2 års straffarbete samt måste tagas i häkte. Han dömdes äfven till detta straff i alla instanserna. Hos Kongl. Maj:t begärde den dömda eventuelt nåd. Och inom högsta domstolen — jag kan icke tänka, att jag begår någon ogrannlagenhet, då jag nämner detta — fann man väl fallet snarare vara en olyckshändelse; men då likväl, juridiskt sedt, förelåg ett svårt brott, ansåg domstolen sig icke kunna tillstyrka större nåd än straffets nedsättning till fängelse i två månader. *Men man beklagade*, att man icke hade någon på lag grundad rättighet att kompensera dessa 2 månaders fängelse med den tid personen suttit häktad. Annars hade antagligen nådeansökningen tillstyrkts på det sättet, att personen måtte få försona sitt brott med 2 månaders fängelse, och att dessa tvenne månader måtte anses aftjenade med den tid, han varit i häkte.

Nu vill jag emellertid säga, att naturligtvis gifves det många fall, då man låter påverka sig af sin känsla och vid utmätandet af straffet äfven tar hänsyn till häktning. Men i sådana fall vågar man icke framträda och säga: detta gör jag på grund af lag — utan man gör det mera instinktmässigt, samt endast någon gång, och på grund af ett visserligen ganska berättigadt godtycke. När utskottet nu sålunda säger, att man icke behöfver föreskrifter om att taga häktningstiden i betraktande, därför att sådant ändå iakttages af domstolarne, så är detta under alla förhållanden icke något skäl *emot*, utan snarare ett skäl *för* motionen. Ty det är

Ang. tillgodoräkande vid utmätande af straff af den tid, hvarvid tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

Ang. tillgodoräkande vid utmätande af straff af den tilltalad person uttitt häktad. (Forts.)

naturligtvis mycket riktigare att i detta afseende få klara och justa bestämmelser, än att, såsom nu sker, någon gång och då på sidan af lagen samt helt och hållet godtyckligt tillämpa något sådant. Slutligen måste jag dock gifva utskottet rättvisa i ett visst afseende. Utskottet har nemligen uttryckt sina påståenden i sist anmärkta delar med ordet "torde", hvilket är just det uttryck, som vi jurister oftast använda, när vi anse det lämpligt eller sammanhanget fordra att positivt påstå något, hvarmed vi icke veta, huru det rätteligen förhåller sig.

Det enda, som nu skulle kunna invändas mot motionen — och det är eget, att utskottet icke gjort detta — är, att man kunde skenbart säga, att en olikhet uppstode mellan de fall, då en häktad dömts till straff och då han blifvit frikänd. En sådan invändning är emellertid i första rummet endast en tillämpning af satsen, att det bästa är en fiende till det goda; och analog anmärkning kunde lika väl göras mot rätt att gifva nåd och meddela vilkorliga straffdomar. Vidare må erinras, att någon godtgörelse för häktningen icke sker genom afdraget å straffet, utan häktningen står kvar, såsom utgörande sjelf ett straff. Men när en häktad frikännes, kan endast uppstå frågan att gifva ersättning för häktningen, hvilket dock såsom en allmän regel skulle stöta allmänna rättskänslan, då det nog förhåller sig så, att i de flesta fall åtalen haft mer eller mindre fog. Men äfven på detta område har man sökt träffa det rätta. Det fins redan nu en lag om ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade, och kammaren har sjelf nyligen utan votering bifallit en motion, som påyrkar, att man skall söka gå ännu litet längre på denna väg. På sätt och vis komplettera dessa tvenne motioner hvarandra, och jag vågar föreställa mig, att när kammaren tagit den förra motionen, som uti sin tillämpning är mycket svårare än den nu ifrågavarande och icke kommer att få så stor användning, så skall kammaren tilläfsventyrs hafva ännu mindre emot att bifalla denna motion, der tillämpningen är så lätt, samt de fall, der sådan kommer i fråga, äro så många, hvartill ock kommer, att denna strafflagsreform, som i motsats mot den förra icke kostar staten någonting, utan att tvärtom genom minskning i ådömda straff, som böra aftjenas, äfven en motsvarande minskning i fängvårdskostnaden bör uppstå.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till motionen.

Herr Kronlund: Jag ber att lifligt få instämma i herr Staafts motion. Hvad herr Staaft i sin motion åsyftat utgör enligt mitt förmenande en bland de mest trängande och rättvisa straffrättsreformer i våra dagar. Här har anförts, hurusom denna reform redan är vidtagen i åtskilliga af våra grannländer. Jag vill tillika påpeka, att densamma vunnit insteg äfven i vårt grannland Finland, hvars nyligen tillkomna strafflag i hufvudsak är byggd på samma grunder som vår svenska strafflag och till största delen utarbetats under ledning af en utaf våra mest framstående

straffrättslärare, professor Hagströmer. I denna lag äro enahanda bestämmelser antagna som de, hvilka nu föreslås.

Gent emot utskottet vill jag framhålla, att frihetens förlust är ett lidande för fången, vare sig den kallas häktning eller fängelse eller straffarbete, och träffar honom lika väl i alla fallen. Och det har många gånger förefallit mig hårdt och orättvist att se fången genom häktningen blifva beröfvad friheten för kanske mycket, mycket längre tid, än det frihetsstraff, hvartill han sedermera kan blifva dömd.

Jag ber att få yrka bifall till den väckta motionen.

Herr Ohlsson från Vexjö: Jag vill icke tvista med de föregående talarne om ord och uttryckssätt i utskottets motivering, utan ber blott att få säga något beträffande sjelfva saken.

Onekligt är, att strafflagstiftningen kan ordnas på det sätt motionären föreslagit. Vi veta ock, att ett dylikt förfaringsätt tillämpas i många länder; men jag ber herrarne komma i håg, att strafflatituderna i vår nu gällande strafflag äro uppgjorda och fastslagna utan hänsyn till att ransakningsfängelsetiden skall från dragas ett straff, som för sjelfva brottet kan varda bestämdt. En så vidt gående princip som den motionären ifrågasatt kan alltså, så vidt jag förstår, icke lämpligen genomföras annat än i sammanhang med mera genomgripande reformer i strafflagen, särskildt i fråga om alla dess strafflatituder. Men det är icke nog härmed. Principens genomförande skulle äfven inverka på vårt fängelseväsen. Som herrarne veta, gälla olika föreskrifter och behandlingsmetoder för ransakningsfångar, för fängelsefångar och för straffarbetsfångar. Ransakningsfängelset är som bekant lindrigast, dernäst kommer det enkla fängelset och slutligen straffarbetet, för hvilket de strängaste bestämmelserna gälla. Det är således, som redan en föregående talare antydde, tydligt och klart, att en ransakningsfånge, särskildt en som är väl förtrogen med våra brottmålsförhållanden, skulle söka ställa så till, att han, så vidt möjligt är, finge sitta i ransakningsfängelse hela den tid, till hvilken straffet för brottet slutligen kunde komma att bestämmas. Härigenom tillskyndades honom det minsta lidandet och den lindrigaste frihetsförlusten.

Den siste ärade talaren på stockholmsbanken antydde, att principen i sina konsekvenser vore i vissa fall betänkelig. Han sade, att en person, som suttit i ransakningshäkte, kan frikännas, och då har han haft ett lidande, för hvilket han ej kan godtgöras på annat sätt än möjligtvis genom tillämpning af lagen om ersättning åt oskyldigt häktade. Flera liknande fall kunna åberopas, hvilka gifva vid handen, att denna princip icke alltid med fördel kan göras gällande. Jag vill hemställa till herrarne, huru det t. ex. komme att ställa sig, om en person slutligen dömes för ett brott, men det finnes, att det straff, till hvilket han blir dömd, icke är så långt, att det motsvarar den tid, under hvilken han suttit i ransakningsfängelse. Vill man då tillämpa den af motionären förordade regeln konsekvent, så skulle man ju möjligtvis nödgas

Ang. tillgodoräkande vid utmätande af straff af den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

*Any. tillgodo-
räknande vid
utnämmande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)*

låta denne person, nästa gång han tilläfventyrs gjorde sig skyldig till något brott, få räkna sig till godo det sålunda öfverskjutande ransakningsfängelset, eller ock skulle han väl för detta öfverskott ega att uppbära ersättning af allmänna medel. Jag tror, att stora betänkligheter kunna vara förenade med tillämpandet af denna princip, och i hvarje fall synes den mig icke lämpligen kunna tillämpas, utan att genomgripande reformer i fråga om strafflatituderna och fängelseväsendet vidtagas.

Är kammaren beredd att vara med om dylika omfattande reformer, så bör kammaren bifalla motionen, men är kammaren deremot icke benägen härför, så hemställer jag att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan.

Herr Nilsson i Skärhus instämde häruti.

Herr vice talmannen Danielson: Då jag läste detta utlåtande, trodde jag verkligen, att kammaren icke skulle finna något skäl att icke omedelbart bifalla detsamma, men jag finner nu, att meningarne beträffande detsamma äro mycket delade.

Jag får emellertid för min del säga, att om också utskottet icke lyckats att så väl motivera sitt utlåtande, som herrar jurister och särskildt motionären ansett nödvändigt, så må det vara temligen förlåtligt. Jag ber likväl att få fästa herrarnes uppmärksamhet på att denna fråga är af ganska stor betydelse. Hvert skulle det t. ex. på landsbygden taga vägen, om det blefve allmänt känt, att den brottslige icke hade annat straff att genomgå, än att han finge sitta i ransakningshäkte några dagar eller veckor? Huru skulle då ordningen i städerna, men synnerligen på landsbygden, kunna uppehållas? Det klagas redan nu allmänt öfver att det förekommer oordningar af mängahanda slag. Men jag försäkrar, mine herrar, att om detta förslag blir lag, så skola många flere än de, som nu ställa till oreda och ofreda menniskor, blifva uppmuntrade dertill, och jag vet icke, hvart det till slut skall taga vägen, ty klart är, att den brottslige i många fall icke fäster ringaste afseende vid att sitta i ransakningshäkte en månad eller så och veta, att han sedan icke har något vidare straff att vänta.

Den värde talaren på stockholmsbanken, som ju är jurist. menade, att det vore orimligt, om en sådan person, som suttit häktad för ransakning en tid, skulle ytterligare få betala t. ex. 100 kronor i böter, och han kallade till och med detta "påbröd" på ransakningsfängelset. Ja, mine herrar, skola vi antaga en dylik lagbestämmelse, hvart skola vi då komma på civillagens område? Der är ju vanligt, att den som förlorar äfven får betala rättegångskostnaderna. Men om en person, som enligt strafflagen skulle dömas till fängelse, skulle slippa med ransakningsfängelse, och sedan icke blifva underkastad någon annan straffpåföljd, hvilket ju skulle blifva följden af en sådan lagbestämmelse, som den motionären föreslagit, så vet jag icke, hvart det skulle taga vägen.

Jag anser, att i synnerhet vi ifrån landet böra vara mycket

försigtiga att ingå på detta lagförslag, herrar jurister få sedan Ang. tillgodoräkna-
nde vid utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
håktad.
tycka om oss, huru de vilja.

Jag tror icke heller, att det är lämpligt, att juristerna få så att säga på egen hand stifta lagar. Denna fråga är af den stora betydelse, att man icke bör utan mogen pröfning antaga en sådan lagförändring som den, som är föreslagen.

Det är visserligen nu endast fråga om en skrifvelse i frågan, men jag tycker, att äfven detta första steg är så betänkligt, att jag icke kan vara med derom. Jag tror, att vi genom motionens antagande skulle styra in på ett område, som i mångt och mycket skulle störa den goda ordningen och den samhällets lugna utveckling, som vi alla önska. Det går icke an att på detta sätt lemna brottslingarne fria tyglar, utan vi måste åtminstone se till, att det borgerliga, det samhällsbevarande elementet i samhället fredas och skyddas mot sådana, som endast vilja ställa till oreda och krångel och sätta andras lif och egendom i fara.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Staaff: Mot den siste ärade talaren skall jag endast och allenast be att få göra den vördsamma erinran, att de många utländska land, som antagit ifrågavarande lagstiftning, så vidt jag känner, icke kunna anses styrda endast och allenast af jurister, utan att de tvärtom i allmänhet hafva hunnit nästan längre än vi uti att vara styrda af folket sjelft.

Hvad i öfrigt ett par ärade talares anmärkningar angår, så anhåller jag att få påpeka, att härvid icke är fråga om en bestämdt utarbetad och precicerad lagändring, utan att här allenast är fråga om denna princip införande, och om denna kommer under Kongl. Maj:ts ompröfning, så är det ju sannolikt, att Kongl. Maj:t kommer att taga hänsyn till tilläfventyrs förefintliga förhållanden uti vår lagstiftning i en och annan punkt, som skulle, såsom den ärade talaren på vextöbänken anmärkte, kunna deraf beröras. Men att denna lagstiftning skulle på något sätt vara fotad på sådana grunder, att denna humana reform icke skulle deruti införas, såsom i andra lagstiftningar skett, det vågar jag på det bestämdaste bestrida.

Jag vill för öfrigt endast be att mot lagutskottets ärade vice ordförande få framhålla, att då jag anmärkte, att domstolarne icke pläga motivera sitt bestämmande af straffmålet, så vågar jag fortfarande mot honom vidhålla detta påstående, ty det att domstolarne resumerar målet till en viss mer eller mindre fullständig grad, motsvarar alldeles icke hvad jag här afsåg. Domstolarne utsätta nästan aldrig i sina utslag, att de anse de och de omständigheterna som förmildrande och de och de omständigheterna som försvårande, och att de till följd af de och de omständigheternas förekomst döma på det eller det sättet, utan man resumerar målet och dömer till det eller det straffet, hvilket naturligtvis gör, att man icke kan ega några hållpunkter för att bestämdt veta, på hvilka motiv det är som straffet grundar sig.

Ang. tillgodoräk-
nande vid
utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)

Jag tillåter mig fortfarande, herr talman, att yrka bifall till motionen.

Herr Lindhagen: Jag känner mig alldeles förkrossad af det motiv, som herr vice talmannen nyss, liksom ofta eljest, använde, att "icke skola vi landtmän vara med om något sådant der, som juristerna tala om". Man kan knappast säga, att detta är intet skäl, ty det ligger mycken substans i denna motivering, och jag känner då, att jag står som en mot hundra, och att de skäl, jag anfört, betyda fasligt litet. Men då herr vice talmannen ville framställa saken så, som om vi skulle vilja släppa alla förbrytare lösa för att sköfva och härja vår idoga landsbygd, så måste jag opponera mig häremot på det allra kraftigaste, ty saken är endast den, att vi vilja lemna domstolarne rätt att i vissa undantagsfall taga hänsyn till den tid, som en person suttit i ransakningsfängelset, när sådant kräfvades för att erhålla en rättvis dom, och derigenom kan man väl icke säga, att vår landsbygds befolknings lugn på något vis skulle sättas på spel.

Jag vill åberopa det exempel jag nyss anförde på en person, som mera genom en olycka än genom ett brott hade vållat en människas död. Hade han fått kompensera sitt slutliga straff mot häktningstiden, tro herrarne då, att han därför skulle hafva gifvit sig ut på landsbygden för att sköfva, härja, mörda och bränna? Domstolarne hafva i sin magt att helt frikänna en anklagad. Böra de icke då äfven hafva rätt att, i fall talande omständigheter föreligga, äfven på nu föreslaget sätt gifva en rättvis dom?

Herr Redelius: Jag begärde ordet för att instämma med herr Ohlsson från Vexjö, och jag ber nu att få tillägga ett par ord.

Jag vill fästa uppmärksamheten på, att det här är fråga om verkligt *brottsliga* personer, medan det i den förra motionen, som behandlades för en tid sedan och hvarom motionären påmint, var fråga om *oskyldiga* personer. Om nu kammaren finner sig böjd att medgifva lindring och ersättning åt oskyldiga personer, så kan jag icke föreställa mig, att man skall vara lika benägen att vidtaga lindringar, som jag tycker kunna vara öfverflödiga, till förmån för verkligt brottsliga.

Jag har velat erinra om detta och jag tror för öfrigt, att det förefinnes tillräckliga skäl för afslag uti sjelfva det straffsystem, som hos oss är gällande, såsom äfven af herr Ohlsson redan blifvit anmärkt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Brystorp: Här ha åberopats utländska lagar, som man menat också skulle vara tillämpliga i vårt land, men så är icke förhållandet. Domstolarne äro icke på samma sätt sammansatta i andra länder som här, och det är en betydlig skilnad i fråga om ransakningen.

Jag har heller icke försport någon allmän missbelåtenhet öfver, att brottslingarne häktats och hållits i förvar, intilldess de bekant

sitt brott. Och såsom redan blifvit framhållet, så är det ju på det sättet, att om en person blifvit oskyldigt häktad, så får han betaldt; är han deremot skyldig, så kan det icke ligga något orimligt uti, att han får sitta häktad, till dess han bekänt. Huru skulle det taga sig ut, om motionärens förslag blefve antaget och skulle tillämpas? Jo, alldeles påtagligt är, att när en person blifvit häktad, därför att han begått ett brott, så nekar han, och dermed fortsätter han, till dess han suttit häktad under så lång tid, som motsvarar straffet för det brott, som han begått, och först då erkänner han.

Ang. tillgodoräknande vid utmatande af straff af den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad.
(Forts.)

Det är alldeles påtagligt, att så skulle tillgå.

Här har under diskussionen framhållits, att två dagars fängelse skulle motsvara en dags straffarbete. Ja, mine herrar, jag tror, att de flesta brottslingars tid icke är dyrbarare, än att de gerna afvakta ett lindrigare straff.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Litet hvar minnes nog, hvilken filantropisk strömning som för åtskilliga år tillbaka i fråga om strafflagstiftningen genomgick icke endast Riksdagen, utan jag tror till ganska väsentlig del hela vårt folk. Men om man på samma gång har litet grand reda på, i hvilken motsatt rigtning opinionen nu går, tror jag icke, att man genast är så precis angelägen om att vara med om att bifalla den nu väckta motionen. Det är icke en, utan det är många af dem, som för femton år tillbaka kanske gingo allra längst i den filantropiska rigtningen, hvilka nu insett, att de då begingo ett missgrepp i fråga om brottslingars straffande, och jag tror, att de kommit derhän, att de mera än då hålla på, att brottslingarne skola i någon mån försona sina brott. Jag tror, att det icke är lämpligt, att vi lagstifta på det sättet, att vi locka en brottsling att sitta och neka för ett brott, för att på det sättet genom ett enkelt ransakningsfängelse få af tjena straffet för det begångna brottet, då straffet icke kan uppväga det brott, hvartill han gjort sig skyldig.

Det sades af en talare på stockholmsbänken, att det icke var meningen att släppa ut våra brottslingar för att härja och bränna på landsbygden. Det äro vi nog icke rädda för, men jag tyckte, att det gick i den rigtningen, när han här talade om sparsamhet och ville af denna fråga göra i viss mån en sparsamhetsfråga. Skola vi betrakta strafflagstiftningen såsom en sparsamhetsfråga, då vore det bäst att släppa allesammans lösa, men jag tror icke, att det är lämpligt att betrakta frågan på detta sätt. Här är fråga om verkliga brottslingar, icke sådana, som äro oskyldigt häktade, och de, som begått ett brott, böra, enligt min tanke, icke få räkna sig till godo den tid de använt till att söka neka för sitt brott.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr Larsson i Mörtlösa.

Ang. tillgodo-
räknanle vid
utmätande af
straff af den
tid, hvarunder
tilltalad per-
son suttit
häktad.
(Forts.)

Herr Lindhagen: Det är ledsamt att ända till leda behöfva upptaga kammarens tid med att upprepa samma argument. Jag märker, att jag är missförstådd och kommer att blifva det.

Den siste talaren sade, att det vore ju alldeles orimligt, att en häktad person, som sitter och nekar till sitt brott, derigenom skulle beredas tillfälle att få aftjena sitt straff genom ransakningsfängelse. Jag har ju sagt icke en gång utan två, tre, fyra och fem gånger, att det är icke dessa fall, som afses, och att det kommer att stå i lagen, att det icke är dessa fall som afses. Det skall aldrig inträffa, att en sådan brottsling skulle kunna få af-räkna häktningstiden från sitt straff, utan det är tvärtom, när det icke är på det sättet, som han kan få tillgodoräkna sig häktningstiden.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag skall be att få uppläsa klämman i motionen. Den lyder nemligen så, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i den nuvarande strafflagstiftningen, att den tid, hvarunder en för brott tilltalad person suttit häktad, kunde komma att tillgodoräknas honom vid utmätande af det straff, hvartill han kunde blifva dömd. Det är således efter vanligt förstånd fråga om hvarje brottsling och ingenting annat.

Jag har endast velat påpeka detta, så att vi måtte slippa att vidare få höra herr Lindhagen yttra sig i motsatt riktning.

Herr Staaff: Till den siste ärade talarens uppläsning ber jag att få föga en understrykning af uttrycket: *kunde komma att tillgodoräknas*.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 119 ja mot 61 nej; i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 6.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos lagutskottets nedan-
nämnda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af väckt motion angående tillägg till 22
kap. 11 § strafflagen;

n:o 43, i anledning af väckt motion om tillägg till 16 och
60 §§ i sjölagen; samt

n:o 44, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse
af 11 kap. 15 § strafflagen.

§ 7.

I ordningen förekom dernäst lagutskottets utlåtande n:o 45, *Om ändringar*
i anledning af väckt motion om ändringar i kongl. förordningen *i intecknings-*
angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 m. m. *förordningen.*

Herr *G. Kronlund* hade i berörda, inom Andra Kammaren af-
gifven motion, n:o 87, föreslagit:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, dels
att Kongl. Maj:t ville utarbета förslag till ändring af kongl. för-
ordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 och
kongl. kungörelsen, huru lagfarts- och inteckningsböcker skola in-
rättas och föras, den 14 september 1875 derhän, att närmare bestäm-
melser och föreskrifter meddelas, åsyftande större noggrannhet och,
om möjligt, kontroll vid fastighetsböckernas förande, och dels i
sammanhang dermed i förordningen angående expeditionslösen måtte
införas bestämmelser, att lösen för gravationsbevis, oafsedt den
tidrymd beviset omfattar, måtte bibehållas vid det belopp, som för
närvarande utgår för en tidrymd af 10 år, dock att, derest på sär-
skild begäran gravationsbevis grundas på inteckningsprotokollet,
skäligen lösen derfor måtte utgå efter närmare angifna grunder;

men hemstälde utskottet, att motionen icke måtte till någon
Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr *Persson* i Stallerhult: Herr talman! Motionären före-
slår i sin motion en skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att de s. k.
inteckningsböckerna skulle få ega vitsord vid utfärdande af grava-
tionsbevis. Deraf skulle blifva en följd, att gravationsbevis skulle
kunna erhållas mot billigare lösen, än nu är fallet. Lagutskottet
har icke kunnat vara med om att tillstyrka bifall till denna mo-
tion, utan andragit åtskilliga skäl för afslag. Jag för min del kan
icke finna, att dessa skäl äro så väl grundade, att man med dem
kan motivera ett afslag, utan jag skall i stället taga mig friheten
att yrka bifall till motionärens förslag.

Lagutskottet säger, att det icke kan vara någon rimlighet att
stödja gravationsbevisen på inteckningsböckerna, så länge inteck-

*Om ändringar
i intecknings-
förordningen.
(Forts.)*

ningsprotokoll föras. Jag kan icke förstå, huru man kan fälla ett sådant omdöme, för så vidt inteckningsböckerna föras rätt och vederbörande domhävande göra sin pligt med afseende på dem. Inteckningslagens § 61 innehåller: "Vid rätten skall i öfverensstämmelse med inteckningsprotokollet föras bok så inrättad, att deraf lätteligen kan ses hvarje egendom, deri inteckning blifvit sökt, tiden då det skett, sökandens namn, beloppet af fordran eller beskaffenheten af annan rättighet, hvarför inteckning är sökt, så ock, der inteckning blifvit beviljad eller afslagen, förnyad, nedsatt, annorledes förändrad eller dödad, eller ock ansökning om inteckning blifvit förklarad hvilande eller derefter åter hos rätten anmäld, tiden då sådant skedde" etc.

Kan något mera fordras för utfärdandet af ett ordentligt gravationsbevis, än hvad som, om denna föreskrift riktigt följes, skall i inteckningsboken antecknas? Jag tror det icke.

Nu säges det visserligen, att, så länge protokoll föras, man måste gå till dessa urkunder. Men jag tviflar på att en domare, som suttit några år i sin domsaga, i ett enda fall går till inteckningsprotokollen. Han har väl genomläst såväl inteckningsprotokollen som inteckningsboken, så att han vågar grunda sitt intyg på inteckningsboken, och begagnar säkerligen intet annat än denna att se i, då han skrifver gravationsbevis.

Jag tror därför, att det vore skäl, att åtminstone denna kammare understödde denna motion, helst den har framkommit från en ordinarie domare på landet; och jag kan icke se annat, än att det varit välbetänkt af denne ordinarie domare att komma fram med ett sådant förslag.

Nu säges, att billigare gravationsbevis kunna erhållas på annat sätt. I sista punkten af lagutskottets afstyrkande förslag omtalas nemligen, att det håller på att ordnas så, att man skulle få lägre lösen för gravationsbevis, än nu är fallet. Men det är ju alldeles klart, att, medan denna fråga håller på att ordnas, gravationsbevisen icke grundas på inteckningsböckerna utan på inteckningsprotokollen, och då måste väl lösen grundas icke på hvad som skall komma, utan på hvad som nu eger rum. Jag tror icke det är skäl att afvakta en sådan utredning. Bättre då, om kammaren bifaller motionärens förslag; då kan man hafva hopp om att få denna fråga enkelt, billigt och väl ordnad.

Det är vidare en annan fråga, som sammanhänger med denna. Som herrarne torde erinra sig, har i denna kammare åtskilliga gånger antagits förslag, att föreskriften om inteckningsförnyelse skulle upphävas. Senast år 1888 beslöt Riksdagen en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan derom. Men sedan Kongl. Maj:t pröfvat denna fråga, lemnades på Riksdagens anhållan det svar, att inteckningsförnyelsen icke kunde borttagas, så länge inteckningsböckerna icke egde vitsord vid utfärdande af gravationsbevis. Nu är det alldeles klart, att, om man vill vinna det mål, att inteckning för penningar icke vidare skola behöfva förnyas, man måste bestämma att inteckningsböckerna skola ega vitsord vid utfärdande af gravationsbevis. Hvarför då ej bifalla denna motion,

så att man åtminstone gjort en början till nämnda reform, som Andra Kammaren önskar få genomförd?

*Om ändringar
i intecknings-
förordningen.
(Forts.)*

Jag vill icke upptaga tiden längre, utan ytterligare blott bedja att ännu en gång få yrka bifall till den af herr Kronlund väckta motionen.

Dock ännu ett par ord. Det kan möjligtvis föresväfva domhafvande, att de icke få så stor lösen för sina gravationsbevis, för den händelse denna motion antages. Men som alla torde erinra sig från gällande bestämmelser, tillkommer hvarje ordinarie domare en särskild afgift af icke mindre än 1 krona för hvarje inteckningsprotokoll. Det är klart, att jag här äsyftar den jemförelsevis stora afgift, man får erlagga för utdraget ur inteckningsboken. Då man sålunda måste lösa ett sådant utdrag, är det underligt, att lagen icke vill tillerkänna det ringaste vitsord åt inteckningsböckerna.

Jag vill erinra om, att år 1894 lagutskottets nuvarande ordförande sjelf väckte en liknande motion. Men han har, då han sitter som ordförande i lagutskottet, icke ens reserverat sig, då lagutskottet nu tre år senare afstyrker en dylik motion. Jag kan icke förstå detta.

De skäl, som utskottet anfört för afslag, tror jag icke denna kammare kan vara med om, utan jag hoppas, att kammaren skall bifalla motionärens förslag.

Herr Bruzelius: Kammaren behagade erinra sig, att inteckningsböckerna föras efter protokollerna. Om jag då skall välja, hvilken som skall ega vitsord, inteckningsprotokollet eller inteckningsboken, så föredrager jag för min del urkunden, som är protokollet. Nu torde emellertid hufvudsyftet med motionärens framställning hafva varit det, att frågan om lösen för gravationsbevis skulle komma närmare sin lösning. Men såsom lagutskottet upplyst, föreligger på förslag af justitiekansleren ett sådant stadgande till utarbetande inom civildepartementet. Vid sådant förhållande tror jag för min del, att åtminstone icke nu tidpunkten är inne att bifalla denna motion. Jag tager mig därför friheten att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Brystorp: Jag kan upplysa, att inom utskottet gjorde jag samma anmärkning som herr Carl Persson, men fick det svaret, att fastighets- och inteckningsböckerna ännu icke voro så lämpligt förda, att de kunde ega vitsord. Det gaf mig anledning att fråga, när böckerna en gång skulle blifva sådana, att de kunde ega vitsord, och då fick jag det svaret, att det komme snart att ske. Och när det dessutom har upplysts, att inom civildepartementet håller på att utarbetas ett förslag i frågan, så har jag låtit saken för tillfället bero. Och jag tror icke, att vi kunna göra mera vid den, än utskottet nu gjort.

Herr Kronlund: Herr talman, mine herrar! Jag hade icke ämnat att begära ordet i denna fråga, öfvertygad såsom jag var

Om ändringar i inteckningsförordningen. (Forts.) att jag icke skulle kunna vinna något gent emot ett enhälligt lagutskott. Då nu emellertid en föregående talare upptagit frågan, så vill jag med några ord beröra ämnet.

Jag har med min motion afsett att söka anvisa en utväg att lösa frågan om sättet för utfärdandet af gravationsbevis och dermed sammanhängande lösen.

Fastighetsböckerna äro, såsom vi veta, afsedda att utgöra en öfverskådlig bild af ett hemmans eganderättsförhållanden och gravationer. En mer än 20-årig praxis bör och måste hafva gifvit stadga åt dessa fastighetsböcker, och det synes mig därför oegentligt, att dessa icke anses vara hvad de i lagen äro afsedda till, nemligen en urkund för gravationsbevisen.

Dessa fastighetsböcker, som dock utgöra en så kostsam och för svenska folket dyrbar apparat, anses endast vara ett half-officielt register till enskildes nytta, och det är deremot jag vill opponera mig på det bestämdaste. För att betrygga allmänhetens säkerhet gent emot den praxis, som börjat allt mer och mer utbreda sig och som i högsta domstolen äfven gillats, nemligen att gravationsbevisen utfärdas efter inteckningsböckerna, har jag föreslagit utfärdande af betryggande bestämmelser i fråga om inteckningsböckernas förande. Syftet med dessa böcker angifves redan i lagberedningens motiv för inteckningsböckers förande, nemligen att de närmast skulle blifva jemförliga med ett på förhand för hvarje fastighet upprättadt gravationsbevis och borde således kunna läggas till grund för utfärdande af dylika bevis, utan att man dervid behöfde återgå till inteckningsprotokollet, hvilket sistnämnda dock, derest någon stridighet mellan dess innehåll och anteckningarna i böckerna skulle yppas, uppenbarligen måste ega vitsord såsom ensamt innehållande rattens beslut, men att, innan böckerna kommit i nämnda fullständiga skick, inteckningsprotokollen måste jemte böckerna anlitas för utfärdande af gravationsbevis.

Det är just detta, som jag tror har skett efter en 20-årig erfarenhet och som nu ytterligare kunde betryggas genom ett stadgande i detta afseende. Mig förefaller det såsom en formalism hvad lagutskottet säger, att inteckningsböckerna icke kunna ega vitsord, en formalism, som allmänheten fortfarande får betala med en allt mera betungande lösen för dessa gravationsbevis.

Hvad gravationsbevisen i våra dagar vill säga för fattigt folk, för små hemmansegare, det kan endast den veta, som lefvat på landet, och säkert är att denna lösen för gravationsbevis af många icke betalas, därför att det anses för dyrt.

Det har framhållits, att vitsord icke skulle tilläggas inteckningsböckerna. Ja, absolut vitsord kan hvarken tilläggas inteckningsboken eller inteckningsprotokollet, ty en inteckning, som är intagen i protokollet, kan lika väl häfvas genom ett domstolens utslag, hvarigenom den förklaras grundlös.

Jag vill påpeka, att en motion i samma syfte vid 1894 års riksdag väcktes af lagutskottets nuvarande ordförande, hvari han föreslog, att Riksdagen ville anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes utarbete och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i

kongl. förordningen den 16 juni 1875, angående *Om ändringar i* inteckning af fast egendom, att laga vitsord tillerkännes deri omförmäld *intecknings-* bok, eller ock stadgas skyldighet att hvar tionde år förnya *förordningen.* inteckningar för nyttjanderätt, undantag och servitut. (Forts.)

Han säger der i sina motiv: "Rättelse uti nu antydda afseenden" — nemligen i afseende å inteckningsbokens mindre goda skick — "kan — — — ske — — — derigenom, att inteckningsböckerna tillerkännas fullt vitsord och att sålunda deras origtiga förande medför ej blott såsom nu embetsansvar, utan jemväl skyldighet att ersätta den skada, som kan följa deraf, att de användas för utfärdande af gravationsbevis — — —." Det är just denna ansvarighet, som enligt mitt förmenande kan åläggas en domare och som är den allra säkraste borgen för att dessa fastighetsböcker blifva hvad de borde vara, nemligen en för allmänheten fullt betryggande urkund för gravationsbevis.

Herr Ohlsson i Vexjö: Herr talman! Man kan visserligen beklaga, att fastighetsboksväsendet här i landet icke från början ordnats på ett så fullständigt sätt, att fastighets- och särskildt inteckningsböckerna kunna läggas till grund vid utfärdandet af gravationsbevis. Så har emellertid icke skett. Det må ju dock vara temligen likgiltigt, om gravationsbevis utfärdas med ledning af inteckningsböcker eller inteckningsprotokoll. Hufvudsaken är och förblifver, att allmänheten kan få laggiltiga gravationsbevis utan allt för långt dröjsmål och få dem mot en billig taxa. En sådan billig taxa är också för närvarande under utarbetande och kan snart förväntas. Vid sådant förhållande hemställer jag, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Vid föredragning härefter af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om ändring af § 89 regeringsformen, i hvilket utlåtande utskottet hemställde, att berörda, inom Andra Kammaren af herr *O. Walter* afgifna motion, n:o 140, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, begärdes ordet af *Ang. ändring af § 89 regeringsformen.*

Herr Walter, som anförde: Herr talman, mine herrar! Efter det krossande klubbslag, som utskottet tilldelat min motion, torde det vara gagnlöst att yttra något om densamma, men det finnes dock ett par punkter i utskottets motivering, som jag skall be att med några ord få bemöta.

Då utskottet, såsom jag fattar saken, lagt synnerlig vikt vid faran uti att Kongl. Maj:t skulle ega rätt att mellan riksdagarne utfärda provisoriska lagar, och dervid påpekat, huru förhållandena stälde sig under den s. k. frihetstiden samt hvilka dåliga exempel

Ang. ändring
af § 89 rege-
ringsformen.
(Forts.)

i detta hänseende kunna hemtas från åtskilliga främmande länder, så vill jag deremot invända, att under frihetstiden stälde sig ju saken i mångt och mycket på helt annat sätt än i vår tid. I 4 § af 1720 års regeringsform hette det, i likhet med hvad jag i min motion har föreslagit, att Konungen skulle ega rätt att mellan riksdagarne utfärda provisoriska författningar, men dessa skulle sedan underställas ständerna till godkännande för att derigenom få egenskap af lag. Detta anser jag vara helt naturligt och riktigt. Jag kan icke förstå, att de olägenheter i förevarande hänseende, som under frihetstiden faktiskt förefunnos, skulle hafva härledt sig från denna bestämmelse, utan torde de säkerligen hafva berott på helt andra omständigheter. En sak var ju den, att på denna tid sammanträdde ständerna endast hvar tredje år. Alltså kom då en provisorisk lag att gälla i tre år, under det att enligt mitt förslag dylika bestämmelser skulle blifva gällande högst ett år. Redan detta är ju en ganska väsentlig skilnad.

Jag föreställer mig vidare, att, då utskottet talat om de vådor, som provisoriska lagar i främmande länder visat sig medföra, utskottet i hufvudsak tänkt på Danmark, synnerligast under Estrupiatets glansdagar. Men äfven dervidlag ställer sig saken betydligt annorlunda än hvad jag med min motion afsett. I 25 § af den danska grundlagen är stadgadt: "I særdeles paatrængende Tilfælde kan Kongen, naar Rigsdagen ikke er samlet, udstede foreløbige Love, der dog ikke maa stride mod Grundloven, og altid bør forelægges den følgende Rigsdag." Det är betydlig skilnad på denna formulering och hvad jag har föreslagit. I denna paragraf talas icke det minsta om huruvida Riksdagen har någon beslutanderätt öfver en sådan "foreløbig Lov". Här af har Estrup också tydligen begagnat sig. I den formulering, som jag velat gifva stadgandet, heter det ju deremot uttryckligen, att sådana provisoriska lagar skola föreläggas Riksdagen till godkännande och att Riksdagen skall ega att antaga eller förkasta desamma. Den farhåga, som utskottet i denna punkt uttalat och som just synes vara hufvudsak i utskottets motivering, torde sålunda låta reducera sig till noll och intet värde.

Det torde äfven vara alldeles oundvikligt, om en lagändring i detta fall skall vidtagas, att medgifva Kongl. Maj:t rätt att mellan riksdagarne i förekommande fall utfärda provisoriska förordningar. Man kan ju tänka sig, att epidemier, kolera eller andra sjukdomar mycket hastigt uppkomma. Då skulle Kongl. Maj:t och myndigheterna rent af stå rädlösa, till dess att nästa Riksdag sammanträdde, eller också skulle urtima Riksdag inkallas, hvilket ju vore temligen orimligt, om det gälde en enda fråga.

Det skulle kunna vara åtskilligt annat att säga, men jag föreställer mig, att härvidlag intet står att uträtta, och jag skall därför, herr talman, för närvarande icke göra något yrkande.

Herr Ljungman yttrade: Konstitutionsutskottet har naturligtvis icke kunnat tillstyrka motionärens förslag till affattning af 89 § regeringsformen, enär denna affattning är sådan, att enligt

densamma, efter hvad det synes, förhållandena skulle blifva sämre än hvad de nu äro. Det må vara önskligt, att man finge gränsen skarpare uppdragen mellan den administrativa lagstiftningen å den ena sidan och allmän civil- och kriminallag å den andra, men svårigheterna dervid äro så stora, att man knappast kan vänta sig, att de skulle kunna lösas af konstitutionsutskottet under en riksdag, då man är upptagen af så många andra arbeten. Jag tror för min del, att om man en gång skall kunna genomföra dessa och andra stora reformer, som man i konstitutionellt hänseende åstundar, måste det ske derigenom, att regeringen drager försorg derom, att förslag blifva utarbetade, som äro fullt tillfredsställande; ty frågans omfattning är alldeles för stor, för att det skall kunna lyckas en enskild person att lösa densamma.

Ang. ändring
af § 89 rege-
ringsformen.
(Forts.)

För öfrigt öfverflyttas ju allt större och större del af den lagstiftning, som förut ansetts höra under Konungens administrativa lagstiftningsmagt, till Konung och Riksdag gemensamt. Jag tror, att man bör fortgå på denna väg och äfvenså införa i regeringsformen bestämmelse derom, att lagar af viss art, hvilka hittills utfärdats af Konungen ensam, skola höra under Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsmagt. Man har ju tillfälle att göra sådana tillägg till 16 och 86 §§ regeringsformen, att derigenom åtskilliga af de lagar, som i andra länder äro föremål för monarkens och nationalrepresentationens gemensamma lagstiftning, också blifva det i vårt land. Man har ju vidare t. ex. den utvägen att bestämma begreppet *kommunallag* tydligare och gifva detsamma en vidgad omfattning mot hvad nu är fallet, då man vanligen med kommunallag icke menar annat än de s. k. förordningarne om kommunalstyrelse på landet och i stad, om landsting och om kyrkostämma.

Jag skall emellertid anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 9.

Föredrogs vidare konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om införande af bestämmelse, att ledamot af statsrådet ej må vara riksdagsman, samt vidtagande af häraf föranledda ändringar i grundlagarne.

Om förbud för
ledamot af
statsrådet att
vara riksdags-
man.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 155, hvilken blifvit hänvisad till konstitutionsutskottet, hade herr *Ola Persson* i Rinkaby hemställt, "att Riksdagen måtte besluta sådana ändringar i gällande grundlag, att statsråd icke tillika får vara riksdagsman".

I föreliggande utlåtande hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Om förbud för
ledamot af
statsrådet att
vara riksdags-
man.
(Forts.)

Reservationer hade anmälts: af herr *Johnsson*;
samt af herr *Ljungman* beträffande utskottets motivering; och
hade derjemte herrar *Dahn*, *Vahlén* och *C. A. Andersson* i Malmö låtit
anteckna, att de ej deltagit i ärendets behandling inom utskottet.

I fråga härom anförde nu:

Herr Persson i Rinkaby: Herr talman, mine herrar! Såsom af det föreliggande betänkandet synes, har utskottet icke kunnat dela den uppfattning, som jag har i denna fråga.

Då en motion i liknande syfte förelåg till behandling första gången efter det nya representationsskickets införande, eller år 1869, uttalade framsynte män i denna kammare, sådana som Carl Ifvarsson m. fl., sympatier för förslaget och ansågo till och med, att det i en framtid vore oundvikligt, att en ändring i detta hänseende komme till stånd. Motionen förelåg emellertid på ett sådant sätt — den var sammankopplad med en hel del andra förslag — att de, som yttrade sig till förmån för lagstiftningen, icke kunde yrka bifall till motionen.

Sedermera framkom en motion i samma riktning vid 1887 års riksdag. Äfven då uttalade sig flera af de mera bemärkta ledamöterna i denna kammare till förmån för förslaget, men vid de förhållanden, som då voro rådande i riksdagen, kunde motionen icke annat än falla. Det var nemligen vid den extra riksdagen år 1887, som frågan förekom till behandling. En del af de uppträdande talarne anförde då såsom skäl, hvarför förslaget borde förkastas, att ett bifall till detsamma skulle kunna uppfattas såsom ett mistroende votum gent emot statsråden.

Då ett dylikt förhållande för närvarande icke föreligger, utan, som jag tror, en god samklang är rådande mellan regering och Riksdag, synes tillfället icke hafva varit alldeles olämpligt att nu väcka ett sådant förslag, enär man under nuvarande förhållanden torde kunna med lugn och sans bedöma, hvilken rättvisa förslaget kan innebära.

Det lärer väl vara alldeles påtagligt, att en enda person icke kan representera två olika statsmagter. Det inträffar ju nästan vid hvarje plenum, att de statsråd, som äro ledamöter af Första Kammaren, nödgas närvara i Andra Kammaren för att försvara ett af Kongl. Maj:t framställt förslag, under det att samtidigt voteringar i Första Kammaren pågå. Likaså har det måhända en och annan gång inträffat, att ett statsråd, som varit ledamot af denna kammare, nödgats i sin egenskap af statsråd närvara i Första Kammaren och derigenom förhindrats att fullgöra sin pligt mot sina valmän.

I likhet med konstitutionsutskottet vid 1887 års riksdag, hvilket, efter hvad jag tror, på sex rader motiverade sin hemställan om afslag å den då föreliggande motionen, förklarar, med ett från nyssnämnda utskotts betänkande lånadt uttryck, konstitutionsutskottet sig icke kunna "finna något giltigt skäl, på grund hvaraf ledamot af statsrådet skulle mer än hvarje annan svensk med-

borgare vara i saknad af rättighet att kunna till riksdagsman väljas." Af detta utskottets yttrande synes framgå, att det icke bort anstå någon att komma fram med en så djerf begäran, som att ledamot af statsrådet borde uteslutas från rättighet att vara riksdagsman. Ett statsråd har dock en helt annan uppgift att främja. Ingen lärer kunna misstänka ett statsråd för att han skulle våga framkomma med en annan mening än den, som regeringen i sin helhet eller Konungen hyser. Och då nu, åtminstone inom denna kammare, mer än en gång enhälligt uttalats protester mot de anslagsfordringar och andra framställningar, som från regeringens sida framkommit, är det väl äfven påtagligt, att valmännens intressen vid dylika tillfällen fått stå tillbaka.

Om förbud för ledamot af statsrådet att vara riksdagsman.
(Forts.)

Man kan invända, att det står de valberättigade fritt att välja andra än statsråd till riksdagsmän. Det är sant; men det inträffar icke så ofta, att en valkrets väljer ett statsråd till riksdagsman, som det händer, att Konungen väljer en riksdagsman till statsråd, och följaktligen blifver för hvarje gång sådant sker valkretsen beröfvad sin representant. Jag hemställer till de ärade ledamöterna i konstitutionsutskottet, om de tro, att, för den händelse Konungen behagade utnämna dem till statsråd, deras respektive valkretsar skulle blifva så särdeles belättna med att på detta sätt faktiskt blifva beröfvade sina representanter i Riksdagen, när ju valmännen icke sättas i tillfälle att, om de så skulle önska, ersätta sin till statsråd utsedde riksdagsman med en annan person, åtminstone ej förr än efter valperiodens slut. Helt naturligt är det ju, att valkretsarne skola känna sig synnerligen missnöjda med att på detta sätt för en tid blifva orepresenterade i Riksdagen.

Hade jag nu, så att säga, vänt upp och ned på mitt förslag, och min motion i stället gått i den riktning, att hvarje statsråd skulle få en röst i Riksdagen samt rätt att deltaga i omröstningar öfver alla frågor, då hade för visso hela kammaren varit öfverens om, att detta skulle varit något högst oegentligt och olämpligt. Det nuvarande förhållandet, att Konungen kan utse alla sina statsråd bland Riksdagens ledamöter, anser konstitutionsutskottet deremot icke innebära någon oegentlighet.

Det har här vid en föregående debatt om en lagfråga talats om, huru vi i vår svenska lagstiftning följt de bästa exempel från utlandet. Vill man äfven i detta fall lära något af utlandet, tror jag, att man snart skall finna, att knappast i något annat land än Sverige statsråden äro medlemmar af representationen. I den franska lagen om val af senatorer säges det, "att ställningen såsom senator är oförenlig med ställningen såsom statsråd"; i *Ungarn* får en medlem af representanternas hus ej bekläda något embete eller innehafva någon tjänst, som är förenad med aflöning eller till hvilken kronan eger utnämningssrätt; i *Schweiz* är det föreskrifvet, att en medlem af ständerrådet eller förbundsrådet icke tillika kan vara medlem af nationalrådet; i *England* kan ingen, som har årsaflöning af kronan, på ett visst antal år blifva vald till medlem af underhuset; och i *Nordamerikas Förenta stater* slutligen får ingen, som är medlem af någotdera huset, på samma gång vara

Om förbud för
ledamot af
statsrådet att
vara riksdags-
man.

(Forts.)

embetsman. Huru det förhåller sig med denna sak i våra närmaste grannländer torde jag ej behöfva omnämna, då herrarne väl känna, att äfven der statsråden icke få vara medlemmar af representationen.

Äfven om man nu kan påstå, att, då ju i de flesta fall så väl regering som representation hafva samma sträfvan, nemligen fosterlandets sanna bästa, detta ingenting har att betyda, måste man väl ändock medgifva det olämpliga, som ligger deri, att en valkrets när som helst kan beröfvas sin representant i Riksdagen. Jag tror mig därför ej vidare behöfva utveckla innebörden af min motion, då denna torde ligga i öppen dag för hvar och en, som önskar en ändring i detta förhållande. Jag skall emellertid be att få tillkännagifva, att jag nu för en gångs skull ämnar fresta kammarens tålmod med en votering i denna fråga. Jag tror nemligen, att kanske känslorna i konstitutionsutskottet hafva varit af den beskaffenheten, att man ej velat visa sig oppositionel, utan såsom fullt trogna undersåtar. Jag kan försäkra herrarne, att jag är en lika trogen undersåte som ledamöterna i konstitutionsutskottet, men allt underdånigt fjesk tror jag att regeringen bör betacka sig för. Kongl. Maj:t sätter förmodligen större värde på en trogen undersåte, som öppet vågar uttala sin mening, än på lismare.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till min motion.

Herr Ljungman: Hvad den ärade motionären nu anmärkt emot konstitutionsutskottets behandling af hans motion var i sjelfva verket af den beskaffenheten, att han vederlade sig sjelf. De exempel, han från utlandet framdrog, hänvisade alla å förhållanden helt olika det, som i hans motion föreslagits.

Det är nemligen en helt annan sak att bestämma, att embetsmän i allmänhet ej få vara riksdagsmän, än att säga, att endast en enda klass af embetsmän ej få vara det. Just deri ligger svårigheten. Ty hvarför skall man bestämma, att just statsråden skola vara undantagna från rätten att blifva riksdagsmän, då det ju finnes embetsmän, som äro i en vida mera beroende ställning än statsråden? Man skall komma i håg, att, äfven om det finnes länder, der statsråden, såsom t. ex. i Nordamerikas Förenta stater, ej ens få närvara vid kamrarnes förhandlingar och dervid yttra sig, det återigen finnes andra länder, der det anses höra till god ordning, att statsråden skola vara ledamöter af nationalrepresentationen. Saken är därför icke fullt så enkel, som motionären måhända föreställer sig, utan frågan är tvärtom ganska invecklad. Skulle man nu slå in på den vägen och göra inskränkingar i afseende på embetsmäns valbarhet till Riksdagens kamrar, så är detta helt visst en så grannlaga fråga, att den enligt mitt förmenande ej kan lösas fullt så lätt som motionären tänkt sig. En annan sak vore det, om han föreslagit införande af en sådan bestämmelse, som förekommer i den utländska lagstiftningen på flera håll, att en riksdagsman, som befordras till ett embete, skall vara underkastad omval på grund af den nya ställning, hvori han

genom sin befordran kommit; ett sådant förslag skulle varit något att tänka på. Något sådant har motionären emellertid icke väckt förslag om, och då så är förhållandet, tror jag icke, att man i det skick, frågan nu föreligger, kan göra annat än bifalla utskottets hemställan.

Om förbud för ledamot af statsrådet att vara riksdagsman.
(Forts.)

Herr Johnsson i Bollnäs: Då jag till utskottets betänkande antecknat min reservation, skall jag be att i korthet få angifva de skäl, hvarför jag icke kunnat biträda utskottets förslag ehuru jag ej heller kunnat förorda motionärens förslag att af Riksdagen oförändradt antagas.

Jag hyser nemligen i olikhet med motionären den uppfattning, att valmännen böra hafva den största frihet att till sina representanter utse personer, till hvilka de hafva förtroende, således jemväl statsråd. Men det är obestriddigt, att statsråden intaga en helt annan ställning såsom ledamöter af Riksdagen än dennas öfriga medlemmar. Vissa bestämmelser i våra nuvarande grundlagar angifva också tydligt, att statsråd såsom medlemmar af representationen intaga en undantagsställning, såsom t. ex. föreskriften i § 43 riksdagsordningen, att statsråd icke kunna väljas till ledamöter af utskott och ej heller ega att i sådana val deltaga. Den grundsatsen finnes således redan inrymd i våra nuvarande grundlagar, att statsråd intaga en väsentligen annan ställning än öfriga ledamöter af Riksdagen.

Om jag därför också icke har kunnat tillstyrka motionärens förslag oförändradt, hvarigenom ett stadgande infördes, att valmännen skulle vara förhindrade att utse ett statsråd till ledamot af Riksdagen, anser jag likväl, att så förändrade förhållanden hafva inträdt, när en medlem af Riksdagen blifvit utnämnd till statsråd, att han då bör underkastas omval, på det att valmännen må taga i öfvervägande, huruvida de äfven under de förändrade förhållanden, som då inträdt, anse, att han bör bibehålla sin plats såsom valkretsens representant i Riksdagen. Om en ändring i denna rigtning har jag inom utskottet framställt yrkande.

Då frågan emellertid nu är afgjord i Första Kammaren, som antagit utskottets förslag, och således ett bifall till ett förslag i motionens syfte ej skulle leda till något resultat, hemställer jag, att, derest den ärade motionären anser sig böra återkomma med motionen en annan gång, förslaget då formulerades i den af mig nu angifna rigtning samt omfattade äfven förtroendeembetsmän, hvilka ju ock intaga en annan ställning i Riksdagen än öfriga ledamöter. Jag anser visst icke, att förtroendeembetsmän, lika litet som statsråd, böra vara uteslutna från möjligheten af att blifva medlemmar af Riksdagen, men det synes mig med fullt fog kunna ifrågasättas, huruvida icke en riksdagsman, som blir utnämnd till förtroendeembetsman, bör blifva underkastad omval, så att valmännen må blifva satta i tillfälle att uttala sig om, huruvida de fortfarande vilja bibehålla honom såsom ledamot af Riksdagen, eller ej.

Med denna uppfattning har jag inom utskottet framställt yrkande, att utskottet skulle för Riksdagen framlägga förslag till

Om förbud för ledamot af statsrådet att vara riksdagsman.
(Forts.)

sådan ändring i riksdagsordningen, att nämnda grundsats vunno tillämpning, och jag tror, att denna min åsigt förr eller senare skall vinna äfven den svenska Riksdagens bifall, då ju, som bekant, denna princip är tillämpad i flere andra representationer.

Herr Persson i Rinkaby: Enligt de upplysningar, som nu lemnats af den ärade vice ordföranden i konstitutionsutskottet och af den ärade reservanten, skulle min motion ej gå tillräckligt långt i den riktning, de skulle önskat. En motion i det syfte, att samtliga Konungens förtroendeembetsmän skulle vara uteslutna från valbarhet till Riksdagens kamrar, förklarade sig konstitutionsutskottets vice ordförande vilja vara med om.

Ja, jag behöfver ej här rekommendera honom såsom motions-skrifvare i grundlagsfrågor, ty såsom sådan är han ju allmänt känd. Det var ju äfven att vänta, att, om någon försökte att falla honom i embetet, han ej skulle blifva så synnerligen nöjd dermed.

Emellertid har jag ju i min motion endast anhållit, att konstitutionsutskottet behagade föreslå de ändringar i gällande grundlag, som af motionens syfte kunde föranledas. Jag tror också, att min motion just kunde hafva gifvit konstitutionsutskottet anledning att utarbета ett förslag i den riktning, som dess vice ordförande nu här förordat.

Sedan jag nu blifvit uppmärksamgjord derpå, att motionen, så som den blifvit behandlad af konstitutionsutskottet och nu här föreligger, icke kan af kammaren bifallas, skall jag be att få återtaga mitt förut framställda yrkande om bifall till motionen och i stället föreslå ärendets återremitterande till konstitutionsutskottet för vidtagande af de åtgärder, som af motionens innebörd kunna föranledas.

Jag skall, herr talman, anhålla om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Boëthius: Jag tror, att den ärade motionärens utgångspunkt verkligen är något föråldrad. Den grundar sig nemligen på en statsrättslig teori, som ej visat sig vara synnerligen lycklig, nemligen den teori, att regering och representation företräda två alldeles motstridiga intressen och därför ständigt skola stå och med misstänksamhet så att säga vakta på hvarandra. Denna teori har äfven funnit ett uttryck i ett svenskt filosofiskt system, enligt hvilket regeringen endast har att iakttaga statens eller de offentliga intressena, Riksdagen åter endast har att värda sig om privatintressen, så att dessa ej blifva af regeringen kränkta.

Men teorien om en sådan tudelning, en sådan motsats, den har icke visat sig vara lycklig. Den har endera ledt till, att Riksdagen i sjelfva verket fått ganska liten betydelse gent emot regeringen eller ock till en regerande Riksdag och att regeringen sålunda icke fått den regeringsmyndighet, som den behöft. Derfor har det folk, som har gått i spetsen för den politiska frihetens utveckling — det engelska — slagit in på det systemet, som man

kallar det parlamentariska och genom hvilket Riksdagen får mycken myndighet, men på samma gång en stark regering möjliggöres. Men detta sker derigenom att regeringen mer eller mindre utgår från Riksdagen och i alla händelser står i en liflig relation till densamma. I ett sådant parlamentariskt system ingår det som ett villkor, att regeringsledamot skall kunna vara riksdagsman.

Under den första franska revolutionens första period blef riksdagen mycket mächtig. Då var det framsynte män, som ansågo att detta nödvändiggjorde ett parlamentariskt system. Men då var man här fången af teorier om magtens fördelning. Följden blef, att icke någon parlamentarisk styrelse kunde uppkomma, och att regeringen derigenom stod magtlös. Detta bidrog i ej ringa mån till, att revolutionen kom på afvägar. Sedermera, när under konventet nöden blef som störst, införde man en parlamentarisk regering genom att tillsätta ett utskott af konventet, hvilket utskott blef en verklig regering. Men icke heller öfverensstämmer motionärens teori med den svenska uppfattningen. Konung Gustaf II Adolf yttrade en gång: "konung och ständer, så höga som låga. representera tillsammans det gudomliga höga majestätet," d. v. s. statsidéen. Således, regering och riksdag representera icke olika intressen, utan de representera båda statsintresset. Och är det så, då kunna regeringsmedlemmarne mycket väl vara ledamöter af Riksdagen.

Principiellt är jag således motståndare mot motionen, men deremot har jag ingenting att invända mot en sådan anordning som att, om en riksdagsman blifver utnämnd till statsråd, hans kommittenter då sjelfva få afgöra, om de fortfarande anse lämpligt, att han representerar dem i Riksdagen. Något sådant förslag föreligger icke nu. Motionären har visserligen möjligen i sådant syfte yrkat ärendets återförvisande till utskottet, men jag anser det icke, då riksdagen är så långt framskriden, vara skäl att bifalla detta yrkande. Han kan ju i stället framkomma med sin motion i den af mig antydda riktningen en annan riksdag.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Malmö: Såsom herrarne se af betänkandet, har jag inom utskottet icke deltagit i detta ärendes behandling. Detta har berott derpå, att jag vid den tid, då ärendet förhandlades der, hade ledighet från riksdagsgörömlen.

Jag hade icke tänkt att uppträda i frågan, men då den ärade motionären för en stund sedan insinuerade, att åtskilliga utskottsledamöter afsigtligt afhållit sig från att i utskottet deltaga i ärendets behandling, därför att de, såsom han ansåg, i frågan icke ville bekänna kort, så har jag ansett mig böra upplysa kammaren om att, hvad mig beträffar, detta icke varit skälet för min frånvaro.

Hvad sjelfva frågan vidkommer, tror jag, att så väl de af utskottet andragna som afven de af utskottets vice ordförande här anförda skäl äro tillräckligt talande för att kammaren icke bör bifalla motionen. Enligt min tanke kan icke en ledamot af statsrådet och en riksdagsman ha så vidt skilda intressen i fråga om

Om förbud för ledamot af statsrådet att vara riksdagsman.
(Forts.)

fosterlandets väl, att en sådan ledamots inval i någon af Riksdagens kamrar bör vara genom lag förbjuden. Skall man slå in på den vägen, bör man gå i den riktning, som konstitutionsutskottets vice ordförande nämnde, eller så att förbudet icke endast utsträcker till statsrådets ledamöter, utan äfven till en del andra embets- och tjänstemän. Ty, såsom han sade, ett statsråd är i regel mindre beroende än många andra embetsmän.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr A. Hedin: Herr talman! Det vore i sjelfva verket mycket bättre om utskotten, åtminstone t. ex. konstitutionsutskottet och lagutskottet, i stället för att skriva s. k. motiveringar, som skola tryckas på statens bekostnad, inskränkte sig till att förklara, att utskottet i sin helhet eller dess majoritet funnit skäl att tillstyrka utlåandet eller afstyrka detsamma eller möjligen framlägga ett modifieradt förslag. Det vore oändligt mycket bättre, ty då kunde man tänka som så: nu har frågan blifvit pröfvad af ett icke obetydligt antal män, valda utan tvifvel med särskild hänsyn till de ämnen, som åt det ena eller andra utskottet blifvit anförtrödda; deras mening har efter öfvervägande af frågan blifvit den och den, och i förtroende till deras insigt och omdöme kan jag bestämma mitt votum. Men hvem i Guds namn skall kunna bestämma sitt votum efter en motivering sådan som den, som förekommer i detta betänkande eller i ett lagutskotts betänkande, som vi förut i dag här debatterat? Nej, ingen på jorden. Hvad är det för tal, att man skall åvägabringa samarbete mellan regering och Riksdag på det sättet, att, sedan en person — jag tager nu ett faktiskt exempel — blifvit af en valkrets i Stockholm invald i Riksdagen under den alldeles gifna förutsättningen, att han skulle komma att icke nominelt beklåda denna plats och därför bära upp 1,200 kronor för hvarje riksdag, han omedelbart, efter det han valts på ett frihandelsprogram, går in i en ultraprotektionistisk regering. I fall detta exempel icke så synnerligen smakar en del af kammarens ledamöter, skall jag gifva ett annat. Föreställom oss motsatsen, att en person inväljes i Andra Kammaren på programmet: 3 kronor 70 öres rågtull, och att han går in i en ultra frihandelsregering, för att sedermera rösta — såsom danskarne säga — "i tyndt og tykt" med denna regering — är det rim och reson i detta? Hvari består denna samverkan, som man talar om? I fall ett statsråd, som är ledamot af kammaren, någon stund intager sin plats på representantbanken här och vexlar några ord med sina grannar o. s. v., uppstår derigenom någon annan samverkan än den, till hvilken Konungens samtliga rådgifvare hafva ett gynsamt tillfälle just i följd af grundlagens bud, som gifver dem tillträde till båda kamrarna, och enligt Andra Kammarens arbetsordning, som gifver dem tillfälle att utom — all ordning hade jag så när sagt, men jag menar naturligtvis utom — den eljest förekommande ordningen taga till orda. Är det derigenom, att en person är både statsråd och representant, som han

är i tillfälle att utöfva den påtryckning, som t. ex. för några år sedan egde rum i Sassnitz-frågan, eller den påtryckning, som i dessa dagar egt rum i fråga om jernvägarne? Det är ett så vansinnigt prat, att det är synd och skam, att sådant skall tryckas på stats-
 bekostnad.

Om förbud för ledamot af statsrådet att vara riksdagsman.
 (Forts.)

Representanten för Upsala har sagt hvad som utgör sjelfva kärnpunkten i frågan, eller att man i sådant fall bör låta valkretsen afgöra, huruvida den vill fortfarande gifva sitt förtroende åt en person, som blifvit vald under helt andra förutsättningar. Men för öfrigt vill jag säga, att det icke finnes någon skugga af anledning att bereda plats i svenska Riksdagens Andra Kammare åt statsrådsledamöter. Förutsättningarne härför äro helt andra. Vi behöfva i detta fall icke efterapa förhållanden, som passa för parlamentariskt styrda länder, der ministrarne äro parlamentsmajoritetens chefer.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvardera af de kvarstående yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Likaledes biföllos statsutskottets härefter hvart för sig föredragna utlåtanden:

n:o 41, angående nedsättning af räntan å uteblifna inbetalningsbelopp för lån från riksgäldskontoret till understödjande af enskilda jernvägsanläggningar, och

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i bestämmelserna rörande ett Uddevalla—Venersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag beviljad statslån.

§ 11.

Vid föredragning af statsutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckt förslag om utredning i fråga om anläggande af nya statsbanor och inlösande till staten af befintliga privatbanor, deri utskottet hemställt, att berörda, inom Andra Kammaren af herr A. V. Ljungman afgifna motion, n:o 4, ej måtte till någon åtgärd föranleda, yttrade

Herr Ljungman: Beträffande den föreliggande motionen skall jag säga endast ett par ord. Jag är öfvertygad, att dess förslag komma att vinna Riksdagens bifall, då åsigtterna blifvit annorlunda än nu och börjat gå i den rigtningen, att man anser en mera planmessig och kraftig politik i afseende på jernvägarne böra följas. Jag tror, att det kommer snart att visa sig, att svenska staten haft stora olägenheter af att jernvägsväsendet fått ut-

veckla sig alltför fritt, och att en mera *planmessig* ledning varit önskelig. Jag skall emellertid icke göra något yrkande.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Om ändring i aflöningsstaterna vid riksbankens o-fdelningskontor i orterna m. m. Föredrogs bankoutskottets utlåtande n:o 6, med anledning dels af framställningar om ändring i aflöningsstaterna vid riksbankens kontor i Göteborg och Malmö och dels af väckta motioner om åtskiljande af kamrers- och kassörstjänsterna vid de s. k. mindre afdelningskontoren.

Punkterna 1—3.

Biföllos.

I *punkten 4* hemställde utskottet: att Riksdagen måtte fastställa af utskottet föreslagna aflöningsstater att tillämpas från och med 1898 års början för *tjenstemännen* och *vaktbetjeningen* vid riksbankens nedannämnda afdelningskontor, nemligen: i *Jönköping, Karlstad, Örebro, Falun, Hernösand, Luleå, Östersund, Kalmar, Växiö, Linköping, Mariestad, Umeå* och *Visby*; dervid de särskilda kontoren fördelats i fyra olika grupper.

Vid *punkten* var fogad reservation af herrar grefve *Spens, Ketting, Falk, Östergren, Almgren* och *Ekströmer*, som ansett ett af bankofullmäktige framlagdt förslag till aflöningsstater inom de olika grupperna ega företräde beträffande kamrerare och kassörer framför utskottets förslag samt därför yrkat, att utskottets hemställan i nämnda punkt skulle affattats i enlighet med förstnämnda förslag.

Efter föredragning af *punkten* anförde:

Herr vice talmannen Danielson: Det har fäst min uppmärksamhet, att i staterna för afdelningskontoren i Malmö och Göteborg i afseende på höjningen af vaktmästarnes lön står, att det kan ske efter 5 års ordinarie tjänst och *derunder ådagalagdt välförhållande*, hvaremot dessa ord "och *derunder ådagalagdt välförhållande*" icke förekomma i de öfriga kontorens stater i afseende på höjningen af vaktbetjeningens löner. Jag vet icke, om det finnes något skäl för denna skilnad; men enligt min åsigt borde det väl stå lika för alla. Jag vill därför fråga bankoutskottet, om det haft någon mening med denna skilnad. Ty om det icke haft någon mening dermed, skall jag yrka, att äfven i de öfriga staterna intagas dessa ord: och *derunder ådagalagdt välförhållande*, så att det blir lika för alla.

Herr Kardell: Det är naturligtvis icke min afsigt att uppträda emot åtskiljandet af kamrers- och kassörstjänsterna vid de s. k. mindre afdelningskontoren, så mycket mindre som jag själf så väl i fjor som i år motionerat om genomförandet af denna viktiga reform. Men med denna åtgärd är förenad en lönereglering, som jag icke kan vara med om, sådan den blifvit af bankoutskottet föreslagen. Bankoutskottet har nemligen vid sin hemställan om lönesatserna i vissa fall gått icke så obetydligt under de belopp, som af herrar bankofullmäktige föreslagits, och ännu mera under dem som för närvarande äro gällande. Detta rör kamrerarne och kassörerna och i främsta rummet de förra. Jag skall för att belysa saken be att få anföra ett exempel, och vill taga detta från Östersunds afdelningskontor.

*Om ändring i
aflönings-
staterna vid
riksbankens
afdelnings-
kontor i or-
terna m. m.*
(Forts.)

Dervarande kamrerare sammanlagda löneförmåner uppgingo för ett par år sedan — och uppgå utan tvifvel i det stora hela äfven nu — till ett belopp af 4,267 kronor 67 öre. I sitt i december förra året afgifna yttrande föreslog styrelsen för detta afdelningskontor, att kamrerarelönen skulle bestämmas till ett belopp af 4,000 kronor. Detta nedsatte herrar bankofullmäktige till 3,800 kronor, och nu har bankoutskottet nedsatt det ytterligare till 3,400 kronor. Herrarne se således, att vi här få bevittna en betydligt fallande skala. Nu är kamrerarebefattningen dock den viktigaste vid afdelningskontoren; kamreraren är den förnämste af tjänstemännen der. Denna befattning är den sista post, till hvilken en man, som inträder i riksbankens tjänst i landsorten, kan nå, och jag tycker därför att man icke bör ställa det slutliga målet för en person, som sålunda egnar sig åt denna tjänst, alltför ringa. Riksbanken behöfver dugande personer med solida och redbara egenskaper; men skall man kunna förmå sådana att ingå i dess tjänst, måste man betala dem bra.

Men det är äfven en annan fara, som hotar, om lönevilkoren sättas för lågt. Det kan nemligen i så fall lätt hända, att dugande personer, som utbildat sig i riksbankens tjänst, förmås att gå öfver till enskilda banker. Det har till och med under nuvarande förhållanden händt icke så sällan, att riksbankstjenstemän från sådana fått förmånliga anbud. Häri ligger, som sagdt, en stor fara, då kamrerarne i enskilda banker i allmänhet, som bekant, hafva större löneförmåner, än det här är fråga om att gifva riksbankskamrerarne. Ur dessa synpunkter anser jag den nedsättning, som här föreslagits utaf bankoutskottet, vara ytterst betänklig just för riksbankens egen skull, och ber jag med hänsyn dertill och under hänvisning till den utaf mig i ämnet väckta motionen att få yrka bifall till herr grefve Spens' med fleres vid detta betänkande fogade reservation i hvilken reservation, dessa herrar hemställa, att Riksdagen måtte bifalla hvad herrar fullmäktige i riksbanken uti denna fråga föreslagit.

Herr Swartling förenade sig med herr Kardell.

Om ändring i
 aflönings-
 staterna vid
 riksbankens
 afdelnings-
 kontor i or-
 terna m. m.
 (Forts.)

Herr Johansson i Noraskog: Herr talman, mine herrar!
 Med afseende å den fråga, som framställdes af herr vice talmannen, hvarför utskottet beträffande vaktbetjente i Göteborg och Malmö insatt bestämmelse angående ådagalagdt välförhållande i tjensten såsom vilkor för att ett ålderstillägg kunde påräknas, äfvensom hvarför detta ej skett i staterna för de öfriga afdelningskontoren, vill jag påpeka, att detta beror derpå, att utskottet vid formuleraudet af dessa stater följt ordalydelsen af de nu gällande staterna, sådana de blifvit fastställda af Riksdagen vid föregående tillfällen. Anledningen, hvarför uttrycket om "välförhållande" i tjensten kom in i oförändradt skick, var således den, att vi funno det säkrast och lämpligast att hålla oss vid de hittills gällande staterna med afseende å innehåll och ordalag, än att deri göra några ändringar. Jag kan tillägga, att jag för min personliga del icke har något emot, att ett sådant tillägg göres i staterna för vaktbetjente vid de öfriga afdelningskontoren, som det hvilket förekommer med afseende å vaktbetjente vid afdelningskontoren i Göteborg och Malmö, om kammaren anser nödvändigt, att beslut derom fattas. Men om kammaren fattar ett sådant beslut, och Första Kammaren skulle antaga utskottets framställning, och en olikhet i besluten sålunda kommer att ega rum, kan ju detta göras till föremål för en förnyad framställning från utskottet i syfte af meningarnas sammanjemkande. Ehuru jag således icke har något att anmärka mot den erinran, som i detta afseende gjorts, har jag dock velat lemna denna förklaring, på det kammaren må veta, att den affattning, dessa stater fått, egentligen icke berott på ett förbiseende, utan derpå att vi följt de gamla formulären.

Beträffande den anmärkning, som senaste talaren framställde i afseende på den nedsättning utskottet gjort i fråga om lönerna, vill jag öppet meddela, att, oberoende af den ståndpunkt, som utskottet och Riksdagen förut intagit till den flera gånger ventilerade frågan om skiljandet af kamrers- och kassörstjänsterna vid afdelningskontoren, nemligen att tidpunkten icke vore lämplig för genomförandet af denna förändring, förr än den väntade banklagen kommit till stånd, har utskottet emellertid funnit, att denna förutsättning väl kan låta vänta på sig, men att det deremot ur synpunkten af riksbankens egen säkerhet och trygghet vore nödvändigt, att den ifrågasatta åtgärden om dessa tjänsters skiljande måtte vidtagas ju förr dess hellre. Det är nemligen af största vikt, att man vid dessa afdelningskontor icke låter en och samma person vara både kamrerare och kassör, hvarigenom således den tjänsteman, som skall ansvara för kassan, blir upptagen af en hel mängd andra bestyr, hvilket kan hafva till följd, att, under det han uträttat något af dessa, hela kassan emellertid försvunnit. Det skulle kunna hända, att den sparsamhet, som ligger deruti att icke bevilja anslag till ännu en tjänsteman kunde ha till följd, att vid något afdelningskontor en vacker dag inträffade en katastrof, som kanske endast härledde sig derifrån, att Riksdagen varit för njugg med afseende på tjänstemännens antal, så att det icke varit möjligt att åt afdelningskontorets kassa egna den tillsyn och

vård, som erfordrats. Då utskottet således ansåg sig böra tillstyrka detta skiljande af tjensterna och således förorda anställandet af en tredje tjänsteman vid dessa kontor, så skedde detta dels för att bereda ökad trygghet och ökad säkerhet åt kassorna vid de olika afdelningskontoren och på samma gång ökad kontroll med afseende å det sätt, hvarpå dessa kassor handhafvas och skötas, och dels slutligen för att befrämja snabbhet i expeditiöns-göromålen, så att t. ex., när fråga är om utfärdande af en postremissvexel eller något annat uppdrag skall utföras, man icke onödigtvis behöfver uppehålla allmänheten, som vill betjena sig af kontoren, så att icke antingen allmänheten vänder sig ifrån kontoren eller ock något mankemang kan komma att inträffa af den art jag nyss påpekat.

Som sagdt, då utskottet och Riksdagen förut icke velat vara med om en sådan förändring, som jag åtminstone antog möjligen skulle komma att röna ytterligare motstånd inom kammaren, nemligen tillsättande af denna tredje tjänsteman vid våra afdelningskontor, ansåg sig utskottet böra gå till väga på det sättet, att, på samma gång man ville åstadkomma en förbättring i afseende å expeditiöns-göromålen liksom äfven i afseende å det ena med det andra, som står i samband dermed, man föreslog lönerna till ett belopp, som åtminstone icke i väsentlig mån öfversteg det, hvartill de för närvarande uppgå. Meningen med dessa nya löner är ju för öfrigt den, att man skall på samma gång ersätta de arfvoden, som tjänstemännen haft för kommissionsgöromål o. s. v., hvilka arfvoden numera komma att såsom fasta belopp inräknas i lönen. På det sålunda angifna billigare sättet har utskottet sökt lösa denna regleringsfråga. Det är visserligen sant, att denna lösning blir ej oväsentligt billigare än hvad fullmäktige föreslagit — utskottets förslag skulle nemligen medföra ungefär samma kostnad som förut — men, som sagdt, för att icke äfventyra det viktigare, nemligen tryggheten och säkerheten, trodde utskottet, att det vore i sin ordning att gå till väga på sådant sätt som nu skett.

Skulle i framtiden, när den väntade banklagen antagits, det visa sig, att göromålen ökas i väsentlig grad, hvilket jag knappt föreställer mig blir förhållandet, ty visserligen komma omsättnings-summorna att ökas, men knappast antalet af de kunder, som skola expedieras, är jag fullkomligt viss derom, att vederbörande tjänstemän icke skola underlåta att framställa kraf på en förhöjning i lönebeloppen, om så skulle vara behöfligt, och då får Riksdagen tillfälle att pröfva dessa frågor.

Det är således dels ur synpunkten utaf ökad trygghet och säkerhet för riksbanken sjelf, dels för att tillmötesgå de ifrån alla håll framställda yrkandena om den tredje tjänstemannen, som utskottet framställt ett förslag sådant som det föreliggande, och tillåter jag mig anhålla, att kammaren ville godkänna det med de lönebelopp och i den form, hvori det framstälts.

Herr Lundell: För utskottet har beträffande dessa lönebestämmelser förelegat en reservation, afgifven inom bankofullmäg-

*Om ändring i
aflönings-
staterna vid
riksbankens
afdelnings-
kontor i or-
terna m. m.
(Forts.)*

Om ändring i
afönings-
staterna vil
riksbankens
afdelnings-
kontor i or-
terna m. m.
(forts.)

tige, och det är inte utan tillstyrkande äfven ifrån bankofullmäktiges sida, som detta löneregleringsförslag framkommit. För min egen del finner jag dessa löner i allmänhet ganska goda, och tjänsterna äro eftersökta.

Hvad vidare beträffar dessa kamrerare, hvilkas löner man klandrat och ansett för låga, så är att märka, att de *icke* äro chefer för afdelningskontoren, utan öfver dem finnes en s. k. handhafvare af den dagliga förvaltningen, som har större lön. De komma för öfrigt slutligen upp till en lön af 4,600 kronor efter 10 års tjänstgöring, och då kan man ingalunda säga, att de hafva dålig betalning, såsom en föregående talare yttrade nyss förut. Skulle dessa kamrerares göromål i vidsträcktare mån ökas, så att det blir behöfligt eller nödvändigt att höja lönerna, kan man nog vänta, att framställning i den riktningen göres i sinom tid. De nu föreslagna lönerna äro i allt fall ungefär desamma, som förut utgått för hvarje afdelningskontor. Mig synes för öfrigt denna tidpunkt icke vara den rätta för att göra en förändring.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Eklundh från Lund: Herr talman! Det var med anledning af herr vice talmannens erinran beträffande detta betänkande i hvad angår vaktbetjente, som jag begärde ordet.

Jag ber blott att få påpeka, att i de föreslagna aföningsstaterna står, att vaktbetjentens lön "*kan*" efter 5 års tjänstgöring förhöjas med 100 kronor. Deraf följer naturligtvis icke, att det är gifvet, att det så *skall* ske. Har en vaktbetjent icke fullgjort sina åligganden på ett för styrelsen tillfredsställande sätt, kommer styrelsen naturligtvis icke att förorda honom till löneförhöjningen. Jag tror därför, att det ej ligger någon särskild vikt uppå att vidtaga en sådan ändring, som herr vice talmannen föreslog, ty detta förhållande kommer nog att reglera sig sjelf utan den ändringen. Derfor ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag, sådant det nu föreligger.

Her vice talmannen Danielson: Det tror jag icke hjälper mycket — detta ord "*kan*", ty det står ju på begge hållen. Men hvarför skall det stå så der olika? Om man utfärdar ett bankreglemente, som innehåller en sådan olikhet, är det klart, att det kommer att läsas af hvarje vaktmästare och hvarje annan person, som har med bankgöromålen vid kontoren att skaffa. Och då skall man väl genast märka denna besynnerliga skilnad, att vid två kontor det skall behövas vitsord om "välförhållande" för att få ålders-tillägg, men detta icke skall behövas, efter hvad det synes, vid de andra kontoren. Detta må nu vara en underordnad sak, men jag tycker, att det skall gälla detsamma på alla hållen. Och då utskottets vice ordförande uttalat, att han ingenting har emot denna förändring, som jag föreslagit, tycker jag, att vi här i kammaren åtminstone böra göra ifrågavarande vaktbetjente likställda på alla håll. Det är därför jag ansett, att man icke bör införa en dylik tvetydighet med olika affattade bestämmelser, utan jag

yrkar bifall till införande af det nämnda tillägget äfven i de öfriga staterna.

*Om ändring i
afönings-
staterna vid
riksbankens
afdelnings-
kontor i or-
terna m. m.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit hvart och ett af de olika yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan med den af herr vice talmannen föreslagna ändring.

Punkten 5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 13.

Föredrogs och bifölls bankoutskottets memorial n:o 7, angående förhöjning i styrelsens för afdelningskontoret i Visby aföningsstat.

§ 14.

Till handläggning företogs Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag angående statsbidrag till inom kommuner anställda examinerade barnmorskors aflöning.

*Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.*

I motion, n:o 149, inom Andra Kammaren hade herr *L. J. Jansson* i Djursåtra föreslagit: "att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, till hvilket belopp och under hvilka vilkor statsbidrag till inom kommuner anställda examinerade barnmorskors aflöning må kunna beviljas, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, till hvilket denna utredning kan föranleda."

Utskottet hemstälde emellertid, att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservation afgifvits af herrar *Berg*, *Zetterstrand* och *Aulin*, hvilka hemställt: att Andra Kammaren, med anledning af herr Janssons föreliggande motion, ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, till hvilket belopp och under hvilka vilkor statsbidrag till af kommuner anställda examinerade barnmorskors aflöning må kunna beviljas, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Jansson i Djursåtra: Herr talman! Utskottet har ansett sig böra afstyrka hvad jag i min motion begärt. Men ut-

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

skottet har icke kunnat förneka rättigheten af de uppgifter, som jag i min motion lemnat. Tvärtom erkänner utskottet, att proportionen mellan antalet barnmorskor och antalet barnaföderskor inom en del landsorter är ojemn och otillfredsställande. Men utskottet förmenar, att orsaken till detta missförhållande icke kan bero på kommunernas oförmåga att aflöna erforderligt antal barnmorskor, utan hufvudsakligen på befolkningens "synnerliga förtroende till oexaminerade biträden". Om nu denna utskottets uppfattning vore riktig, eller att hundratals kommuner på landsbygden sakna barnmorskor, därför att befolkningen derstädes hyser större förtroende till oexaminerade förlossningsbiträden än till examinerade barnmorskor, då måste, enligt min mening, detta påstående innebära, att denna befolkning ännu stode på en barbarisk ståndpunkt. Men det kan jag för min del åtminstone icke hålla med utskottet om, och det återstår, menar jag, för utskottet att bevisa. Efter min mening måste nämnda missförhållande tvärtom bero derpå, att kommuner sakna förmåga att aflöna ett nödigt antal barnmorskor. Och om man för öfrigt närmare granskar utskottets motivering, finner man, att utskottet sjelft medgifvit och erkänt, att många kommuner äro "hårt anlidade genom dryga kraf från många håll", och utskottet säger sig vidare medgifva, att kommunerna "väl skulle kunna behöfva lindring", men utskottet anser ändå, att "på detta lilla område" kommunerna med rätta borde "kunna reda sig sjelfva", och utskottet uttalar till och med såsom önskvärdt, att tillståndet måtte få förblifva sådant, som det nu är. Jag vill då fråga utskottet, om utskottets flertal och den ärade författaren af det föreliggande betänkandet anse just det vara önskvärdt, att af landsbygdens barnaföderskor ej mindre än 30,000 årligen skola sakna examinerade förlossningsbiträden. Och jag frågar vidare: kan detta förhållande, som man med skäl må kalla missförhållande, böra anses mindre betydande, därför att dessa barnaföderskor i allmänhet utgöras af qvinnor från de mindre bemedlade, för att icke säga de fattigaste samhällsklasserna. Mine herrar! Vi offra, och detta med rätta, betydliga summor årligen på det unga, uppväxande släktets uppfostran. Jag tror, att vi ock böra göra något mera för samhällets fattigare barnaföderskor vid de tillfällen, då det gäller att skydda deras lif och att bevara de späda barnens lif åt familjen och åt samhället.

Denna fråga har, som bekant, förevarit vid riksdagen åtskilliga gånger förut, och det har då under frågans behandling uttalats sympatier för det syfte, som jag med min motion velat påpeka. Redan vid 1885 års riksdag förelåg en motion, som afsåg att förbättra barnmorskeväsendet inom landet. Den nu föreliggande frågan är i sjelfva verket hos oss en gammal samhällsfråga, som sträcker sina anor omkring 100 år tillbaka. Och under tiden har det ständigt varit erkänt, att barnmorskeväsendets ordnande på lämpligt sätt bör vara en samhällets, en statens angelägenhet. Vid 1885 års riksdag erkände det utskott, som hade att behandla den motion, som var väckt i detta ämne vid den riksdagen, att om motionären då föreslagit, att staten skulle i alla händelser deltaga i aflöningen,

och hela frågan alltså blifvit gjord till en utgiftsfråga, så hade bättre skäl förefunnits att bifalla motionen; och till yrkandet om afslag derå knöts då af utskottet den förhoppningen, att den måtte återkomma i en annan form och då leda till hjälpande af den svåra brist, som, enligt hvad från alla håll måst erkännas, förefunnes i afseende å omsorgen om barnaföderskors helsa och lif. Samma fråga återkom vid näst efterföljande riksdag, och vid 1888 års riksdag var den jemväl före. Statsutskottet, som då hade att behandla den i ämnet väckta motionen, utlät sig i sådana ordalag, som jag här vill återgifva. Den af herr Wretlind väckta motionen, säger utskottet, vore visserligen förtjent af uppmärksamhet, och utskottet erkände villigt det behjertansvärda, som densamma innehöll i afseende på en behöflig utveckling af barnmorskeväsendet, men utan föregående utredning från regeringens sida ansåg sig utskottet dock ej kunna tillstyrka det af motionären påyrkade statsunderstödet. Det var sålunda hufvudsakligen på grund af bristande utredning, som statsutskottet då ansåg sig ej kunna tillstyrka den föreliggande motionen. Nu har jag i min motion just begärt hvad statsutskottet då fann att man hade bort begära, nemligen att regeringen skulle få utreda frågan, om och i hvad mån och på hvilka villkor det kunde anses lämpligt, att statsbidrag utlemnades till kommuner för aflönande af hos dem anställda barnmorskor. Jag har, såsom af motionen framgår, ingenting annat begärt. Och då jag för min del håller före, att den af mig föreslagna utredningen skulle bidraga till barnmorskeväsendets bättre ordnande samt medföra en afsevärd fördel för kommunerna i allmänhet och för de fattigare samhällena i synnerhet och föranleda dertill, att flera tusental barnaföderskors lif och helsa årligen skulle erhålla en mera tillfredsställande omvårdnad, vågar jag, herr talman, hemställa om bifall till min motion, sådan som den af reservanterna upptagits i den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Björck: Herr talman, mine herrar! Denna fråga tror jag är viktigare än hvad mången kanske vid ett hastigt betraktande af densamma torde finna. Utskottet säger strax före klämman i sitt utlåtande: "i den mån man här verkligen vill något" o. s. v. Ja, man kunde verkligen sätta i fråga, huruvida Riksdagen i detta fall "*verkligen vill något*". Ty denna barnmorskefråga har kommit tillbaka riksdag efter riksdag, ibland i den formen, ibland i en annan, än i form af någon motionärs begäran, att barnmorskorna måtte pensioneras — då svaras: barnmorskorna äro kommunernas tjänarinnor, och vi hafva ej med deras pensionering att göra — än åter i form af hemställan, att barnmorskorna skola få lön af staten, att kommunerna skola få hjälp af staten att aflöna sina barnmorskor — då blir det förslaget också tillbakavisadt med förklaringen, att barnmorskeväsendet är en kommunal sak. På detta sätt har det gått fram och tillbaka riksdag efter riksdag. Att under sådana förhållanden barnmorskorna, som dock förekomma i tillräckligt stor mängd i Sverige, helst söka sin utkomst der det finnes bästa tillfället dertill, kan ju ej förtänkas dem. Derfor

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

draga de sig helt naturligt till städerna. Der slå de sig ned som privatpraktiserande. Och på landsbygden, der just icke i allmänhet löner äro anslagna åt barnmorskorna, blifva kommunerna mångenstädes utan sådana. Detta gör, att missförhållandet blir mycket stort mellan stad och landsbygd uti ifrågavarande afseende. Så fins det t. ex. i ett af våra centrala län, i Elfsborgs län, i städerna en barnmorska på 545 personer, men på landsbygden allenast en på 2,420 personer. Alla kommuner ha således der icke på långt när en barnmorska hvar att tillgå. I det distrikt, der jag är läkare, förekomma 27 barnmorskor, och der finnas 40 kommuner. Jag har ofta bedt kommunerna taga detta förhållande i betraktande och skaffa sig barnmorskor. Men då säger en del: Vi äro för fattiga, vi kunna ej; andra säga: Vi få hemta biträden från grannsocknarne o. s. v. Men det är ju mycket svårt för en fattig barnaföderska på landet, att hon omöjligen skall kunna få hjälp, då sådan bäst behöfves. Ofta har man, då man skall söka skaffa hjälp, ej annat att göra än att skicka bud till en annan kommun. Men man har kanske lång väg att köra, och det kan vara svårt att få någon, som skjutsar efter barnmorskan. Och sedan man tilläfventyrs kommit fram till barnmorskan i en främmande kommun, är hon upptagen der, så att hon *ej kan* komma, eller kanske hon *ej vill* komma, kanske därför, att hon icke har stor utsigt att i den fattiga kommunen få någon ersättning för sin resa och det besvär hon måste underkasta sig, i händelse hon skulle lemna biträde, eller kanske hon *ej får* resa. Många kommuner anställa nemligen barnmorskor på det vilkor, bland andra, att de ej få resa utom den kommun, der de äro anställda. Under sådana förhållanden komma alltid de fattiga barnaföderskorna att få sitta emellan. Vi se också, hvilka förfärligt hemska siffror framgå äfven af detta utlåtande. Man ser af detsamma, att för barnaföderskorna på landet dödlighetsprocenten är dubbelt så stor som för barnaföderskorna i städerna. Något sådant bör ju Riksdagen icke kunna i längden med likgiltighet åse. Jag vet egentligen icke, hvarför Riksdagen är så rädd för att litet inblanda sig i denna sak, låt vara att den är en kommunal angelägenhet. Det är ju många andra kommunala angelägenheter, t. ex. skolväsendet, som den föregående talaren nämnde, i hvilka Riksdagen understödt kommunerna på ett kraftigt sätt. Hvarför kan Riksdagen ej göra så äfven i fråga om barnmorskesaken? Hvarför kunna ej de fattiga, hvarför icke alla kommunerna på landet få hjälp att underhålla sina barnmorskor? Då skulle ordnade förhållanden kunna inträda på detta område, och många, många människor blifva räddade. Nu föreslår ju motionären i alla fall ej något annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning i denna sak. Det borde väl vara det minsta, som man kunde begära i denna sak. Jag skulle allra helst önska, att det blefve en barnmorska anställd i hvarje kommun, dock att, om kommunerna vore små och närbelägna, de skulle kunna förena sig. Men jag vill ej göra något yrkande i denna sak, utan öfverlemnar den i Kongl. Maj:ts hand, viss om att Kongl.

Maj:t, då han får saken under sin pröfning, finner det lämpligaste och bästa sättet.

Mine herrar! Jag ber att få lägga eder denna sak på hjertat, då jag för talan för de fattiga barnaföderskorna i vårt land, hvilka i vanliga fall få tiga och lida, ja, till och med lida och dö.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Björck förenade sig herrar *Lovén, Wallis, Almqvist, Lindblad, Laurell, Eriksson* i Elgered, *Göthberg, Sandquist, Bengtson* i Häradsköp, *Andersson* i Upsala, *Nordin* i Hammerdal, *Johansson* i Stensjö, *Söderberg* och *Branting*.

Herr Hazén yttrade: Herr talman, mine herrar! På grund af de anmärkningar, som blifvit gjorda mot utskottets utlåtande, ber jag att få säga några ord.

Man har låtit påskina, att utskottet icke varit besjäladt af något intresse för barnmorskeväsendets utveckling i vårt land, och det kan synas så, enär utskottet funnit sig föranlåtet att afstyrka motionen. Men anledningen har varit den, att utskottet känt sig förekommet af verkligheten i vårt land, åtminstone så vida man skall bedöma denna verklighet efter den statistiska redogörelsen. Ser man på denna, finner man, att under tioårsperioden 1885—94 har barnmorskeväsendet så utvecklats i landet, att, under det att år 1885 barnmorskeantalet var 2,377, var det år 1894 2,585. Utvecklingen har gått derhän, att det nu finnes en barnmorska på 51 barnaföderskor. Det är ju en ganska aktningvärd utveckling. Om herrarne behaga gifva akt på det utdrag ur den statistiska redogörelsen, som finnes i utlåtandet, så kunna herrarne häraf få kännedom om, huru pass utvecklingen gått framåt på hvar och ens ort. Det är icke blott i städerna, som barnmorskor finnas och derifrån kunna vara till nytta för den omgifvande landsbygden, utan de finnas äfven i afsevärd grad spridda på landsbygden. När nu utvecklingen har fortgått på ett sådant sätt utan några egentliga lagbestämmelser och utan särskildt statsanslag, så tror jag, att man tryggt kan lemna den här saken hädanefter som hitills åt den kommunala utvecklingen, så att den fritt må få utveckla sig efter för handen varande förhållanden.

Man har framställt såsom ett önskningsmål, att man skulle komma derhän, att nästan hvarje kommun skulle få egen barnmorska. När man nu vet, huru små en del kommuner äro, är detta att gå alltför långt. Det måste vara så pass stora distrikt, att de lemna vederbörligt utrymme för en barnmorskas verksamhet.

Vidare har man hållit före, att utskottet icke beaktat den lindring, som kommunernas finanser skulle kunna behöfva. Utskottet har villigt erkänt, att kommunerna äro tryckta och trängda på alla håll och väl skulle behöfva en lindring, men utskottet har dock trott, att de på detta jernförelsevis obetydliga område skulle kunna reda sig sjelfva, ty dels utgår ju ofta aflöningen från större distrikt, och dels är det ju så, att den till en del utgöres af inkomsterna af den praktik, som barnmorskorna utöfva. Man vet,

Ang. statsbidrag till aflöning af barnmorskor.
(Forts.)

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

att dessa på många orter äro icke blott barnmorskor, utan äfven sjuksköterskor, och att de äfven såsom sådana böra kunna med fördel anlitas. Derför torde man äfven beakta, att, om kommunerna nu genom ett litet statsbidrag skulle kunna få lindring, komme de att köpa denna lindring till äfventyrs dyrt, ty man säljer dermed en del af sin kommunala sjelfbestämmningsrätt. Den har man förut sålt på skolans och andra områden, och i den mån man skaffar sig lindring af staten, gör man sig äfven beroende. Ett sådant beroende kan ju i vissa hänseenden vara bra, men i många hänseenden medför det tryck och tvång för kommunerna och det kommunala lifvet. Det torde således ej utan vidare få anses förmånligt, att den ena corpsen efter den andra ifrån att vara kommunala corpser bli statskommunala.

Vi böra äfven beakta, att på många ställen i vårt land barnmorskefrågan ej ens är en kommunal, utan en privat fråga. Vi ha ju stora städer, der man ej ens kommit dithän, att barnmorskefrågan är kommunal. Derför torde vi böra bida tiden, tills frågan kommit i det läge, att i städerna barnmorskevården från att vara privat blifvit kommunal, och då först kan man vidare taga i tu med frågan.

Vidare har man erinrat emot utskottet, att utskottet ej behjertat "en nöjaktig aflöning för barnmorskorna"; och särskildt i reservationen framhålles detta med styrka. Herrarne torde dock beakta, att motionen egentligen icke åsyftar detta, ty motionen åsyftar att bereda *lindring för kommunerna* i fråga om deras utgifter för barnmorskornas aflöning. Man har begagnat sig af detta uttryck om lindring, som förekommer i motionen, men har derifrån gjort en *afvikning* och sökt se saken på det sättet, att det här skulle vara fråga om att bereda nöjaktig aflöning åt barnmorskorna. Jag vill gerna medgifva, att aflöningen är ojemn, och att den kan vara låg, såsom äfven visats i de i reservationen befintliga tabläerna. Men det fins äfven orter, der den är ännu lägre, ja, der ingen aflöning alls fins, såsom t. ex. i sådana städer, der det väsentligen finnes praktiserande barnmorskor. Detta visar, att barnmorskornas lön till stor del kan hvila på praktik och hvad de för öfrigt kunna förtjena. Om lönen skulle vara för låg, står det ju för öfrigt denna kommunala corps liksom andra fritt att begära löneförhöjning af de kommunala myndigheterna.

Nog förtjenar äfven denna corps, att man uppmärksammar och beaktar den nöd och de svårigheter, som till äfventyrs der skulle kunna finnas, men inom utskottet var man temligen allmänt, så vidt jag vet, allvarligen af den meningen, att, om något skulle göras, det borde gå i den riktning, för hvilken det äfven förut varit en stark strömning inom Riksdagen, nemligen att man i en eller annan form skulle göra något för ålderdomspensionering af barnmorskecorpsen. Detta skulle vara en hjälp för barnmorskeväsendet, för barnmorskorna sjelfva och för kommunerna. Det är sant, att denna fråga varit före och blifvit afslagen af det motiv, att denna corps icke har statstjänst eller något statsbidrag för sin aflöning. Nu tänkte man, att, om man blott förvandlade corpsen till

en statscorps och finge statsbidrag till aflöningen, det skulle gå lätt att drifva igenom alderdomspensioneringen. Det tror jag näppeligen, utan om det verkligen skulle bli fråga om att barnmorskorna skulle få pension, sedan man väl tillförsäkrat sig statsbidrag till aflöningen, skulle man med större kraft från statshushållningens sida kunna säga: nu ha vi offrat så mycket på er lön, att vi icke kunna offra något på pension.

På grund af dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Norberg: Herr talman, mine herrar! Jag vill antaga, att den fråga, som nu föreligger, skall af hvar och en betraktas såsom en af våra mest magtpåliggande frågor. Doktor Björck nämnde något om att det fans ställen, hvarest man behöfde hemta barnmorska från nära grannsocknar. Ja, det är just något dylikt, som jag vill tala om och som var anledningen till, att jag begärde ordet. Jag vet ställen, t. ex. i den trakt som jag känner till, der man vid förlossningstillfällen varit tvungen att resa ända till 8 mil för att hemta barnmorska. Förlidet år hände det, att en barnmorska vid ett förlossningstillfälle måste hemtas 7 mil på obanade vägar, och huru snabbt den nödlidande kunde få hjälp vid sådant förhållande, kan litet hvar lätt föreställa sig. Följden blef äfven, att hjälpen kom för sent, och att både moder och barn dogo, hvilket troligen icke skulle ha händt, om hjälpen hade varit till finnandes genast den behöfdes.

Det har ock förekommit, att en barnmorska har hemtats från en annan socken till hjälp vid förlossning. Ja, hon hemtades, hon kom, och förlossningsarbetet började på det ställe, dit hon blifvit hemtad, men så påkallade en förlossning inom den kommun hon tillhörde hennes hjälp, och man kom och hemtade henne tillbaka, innan hon hade fått göra ifrån sig det arbete, som hon hade börjat med. Sedan hon varit i sin hemsocken och hjälpt den nödlidande der, reste hon för andra gången till det ställe, dit hon först blifvit hemtad.

Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att åtminstone denna kammare skulle kunna vidare sätta sig emot hvad man här begärt, och jag ber därför att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Meyer: Jag beklagar rätt mycket, att jag måste börja med att dementera den siste talaren. Jag ämnar verkligen yrka bifall till utskottets förslag. Jag kan ej finna annat, än att de herrar, som så varmt förordat motionen, förväxlat två saker med hvarandra. Man talar här om och framvisar för oss behovet af barnmorskor på landsbygden. Ja, det är väl ingen, som icke insett det behovet. Men när man sedan säger, att följaktligen är det *staten*, som skall träda emellan och skall skaffa barnmorskor, gör man sig helt säkert skyldig till felslut.

Denna fråga har gång på gång varit före i Riksdagen, och Riksdagen har gång på gång svarat, att den icke har något att

Ang. statsbidrag till aflöning af barnmorskor.
(Forts.)

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

göra med den saken, utan att det tillkommer kommunerna att taga hand om den. Men frågan kom i år icke för ty igen. Hvilka nya skäl har man då anfört? Eller har man öfver hufvud anfört något skäl? Nej, man har icke anfört några skäl alls. Man säger, att kommunerna äro för fattiga, och att de ej kunna betala sjelfva, men om staten skall träda emellan hvarje gång en kommun behagar utfärda ett fattigdomsbevis för sig sjelf, ja, då skulle vi snart få svart på hvitt på, att Sverige är ett mycket fattigt land.

Jag vill nu säga, att det händt mycket ofta, att man kommit igen med motioner, men det borde väl egentligen finnas en gräns för att komma igen den ena gången efter den andra med en motion, när Riksdagen sagt nej. Den tanken ligger här under: vi försöka att trötta ut Riksdagen, och så i ett obehälsamt ögonblick kunna vi få rätt och få Riksdagen med oss. Det synes då vara så mycket större skyldighet för Riksdagen att icke låta trötta ut sig och ej gifva med sig, utan konsekvent säga nej, när Riksdagen en gång sagt nej och ej nya bindande skäl blifvit anförda.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Norberg: Jag vill blott tillägga, att hufvudsakligaste orsaken dertill, att barnmorskor ej finnas tillgängliga öfver allt, der sådana behövas, beror helt enkelt på fattigdomen inom de olika kommunerna.

Det var endast detta, jag ville säga.

Herr Berg: Hvad angår den åsigt, herr Meyer nyss uttalade, kan jag för min del icke förstå, på hvilka grunder han stödde densamma. Han yttrade, att Riksdagen upprepade gånger förklarar, att staten icke hade med denna sak att skaffa. Om man vill genomgå den historik öfver frågans behandling, som utskottet meddelat, måste man emellertid komma till en alldeles motsatt slutsats. Det förslag, som nu blifvit väckt af herr Jansson, är till sin innebörd väsentligen detsamma, som vid föregående riksdagar blifvit framställt af herr Wretlind; och vid intet af de tillfällen, då herr Wretlind motionerat härom, har Riksdagen svarat, att staten icke skulle hafva med denna saks ordnande att skaffa. Tvärtom har man hvarje gång förklarar, att staten visserligen *icke* bör känna sig främmande för ordnandet af barnmorskeväsendet, men att på *andra* grunder de framlagda motionerna icke för tillfället kunnat föranleda någon åtgärd från Riksdagens sida. Och det, som år 1888 för en längre tid sköt undan förevarande förslag, det var, att Riksdagen då upptog ett annat förslag till barnmorskeväsendets ordnande, nemligen det om barnmorskepensionering.

Mig synes därför, att det påstående, som närmast uppkallat mig, fullständigt saknar grund i de faktiska förhållandena vid frågans föregående behandling inom Riksdagen.

Lika liten giltighet synas mig de skäl ega, som blifvit framställda af utskottet samt här upprepade af en medlem af dess majoritet. Han hänvisade till det aftryck af medicinalstyrelsens berättelse, som finnes i utskottsbetänkandet meddeladt, och hvaraf

man får veta antalet barnmorskor inom riket, likasom till de siffror, som utvisa, att detta antal är i stigande. Detta har ju icke blifvit förnekadt af motionären och icke heller af reservanterna. Det är icke saknaden af nödigt antal barnmorskor i det hela taget, som man klagat öfver, utan det är öfver den påfallande *missproportion*, som i detta afseende förefinnes, i det somliga kommuner äro rikligt försedda, medan deremot andra äro utan eller så godt som utan. Och detta missförhållande har utskottet ej lyckats förklara bort. Ja, det har i sjelfva verket *erkänt* det genom att medgifva, att "proportionen mellan antal barnmorskor och antal barnaföderskor synes något ojemn och måhända äfven mindre tillfredsställande". Utskottet söker förklara detta missförhållande genom det påståendet, att "der brist å barnmorskor ännu förefinnes, torde densamma väsentligen härröra antingen af sedvänja eller af lokala förhållanden eller ock af andra likartade omständigheter". Det är således tre skäl, hvarmed utskottet vill förklara denna brist: det första är "sedvänja", det andra "lokala förhållanden", det tredje "andra likartade omständigheter". Men hvad de båda första skälen angår, synas de mig ganska mystiska. Hvad kan det vara för en "sedvänja", som måste vålla, att barnaföderskor inom en stor del af vårt lands kommuner nödgas sakna verkligt sakkunnigt biträde? Och hvad är det för "lokala förhållanden", som likaledes motivera detta bedröfliga faktum? Derom upplyser utskottet icke. Deremot är innebörden af det sista skälet, "andra likartade omständigheter", af utskottet i någon mån förklarad genom tillägget, att allmänheten hyser "synnerligt förtroende för befintliga oexaminerade biträden, hvilka ju mångenstädes anlitas, äfven der examinerade barnmorskor finnas". Men detta skäl har redan förut blifvit besvaradt såväl af motionären som af en speciellt sakkunnig ledamot af denna kammare. Jag vill härtill blott lägga en hänvisning till hvad gällande barnmorskereglemente i detta afseende stadgar. Der är nemligen föreskrifvet, att oexamineradt biträde endast *i nödfall*, eller då läkare eller examinerad barnmorska icke *kan* erhållas, får låta begagna sig till förrättande af förlossning; och öfverträdelse af denna bestämmelse straffas med böter från fem kronor till sju kronor 50 öre för biträdet och med böter af sju kronor 50 öre för den, som anlitat detsamma, hvarjemte, om skada vållas, harpå följer straff enligt lag.

Nu kan möjligen utskottet häremot invända, att dessa lagbestämmelser äro barbariska, men dertill svarar jag för min del *nej*. Om man tager kändedom om de senaste officiella födelse-siffror, som finnas tillgängliga, nemligen de för 1894, finner man, att under detta år icke mindre än 193 kvinnor afledo i barnsbörd, hvaraf 19 i städerna och 174 å landsbygden, och att samtidigt 200 kvinnor dogo i barnsängsfeber, hvaraf 50 i städerna och 150 å landsbygden. Det elände, som ligger bakom dessa siffror, kan man lätt tänka sig, och det har dessutom särskildt påpekats af herr Björck. Här är icke fråga om lekverk, utan om allvar; det gäller vid hvarje tillfälle två varelsers lif och helsa. Det är därför icke barbariskt, utan alldeles i sin ordning, att staten kräfver

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

garanti för att okunnigheten här icke får opåtaladt drifva sitt fuskteri.

Utskottet har ansett, att det icke skulle vara så illa stäldt med den aflöning, som kommunerna nu kunna bereda sina barnmorskor, och att således kommunernas behof af statshjelp för aflönande af sina barnmorskor icke skulle vara synnerligen känbart. Utskottet påstår, att det näppeligen kan vara sparsamhetshänsyn, som gör kommunerna så njugga. Utskottet afgaf, som herrarne finna, sitt betänkande den 30 mars. Dagen derpå läste jag en uppgift, som är mycket belysande för utskottets påstående. I en tidning för den 31 mars, som jag här håller i min hand, berättas, att Kongl. Maj:t nyligen afslagit en ansökan af en församling i södra Sverige om tillstånd att af sin kyrkokassas medel få årligen använda 15 kronor som bidrag till aflöning åt församlingens barnmorska. Den församlingen har således funnit sig till den grad behöfvande, att den ansett sig icke kunna finna medel till barnmorskans aflöning annat än genom att taga af sin kyrkokassa, hvarför den till och med besvärat Kongl. Maj:t med särskild ansökan om dessa fattiga 15 kronor. Af de tabeller, som blifvit meddelade i reservationen, finna herrarne dessutom, att antalet af de kommuner, som aflöna sina barnmorskor med dessa låga belopp, 15—49 kronor eller 50—99 kronor, är ganska stort.

Nu säger visserligen utskottet också, att aflöningsbeloppet "utgöres ej ensamt efter fyra, utan, åtminstone hvad många ställen beträffar, jemväl genom särskilda bidrag för dem, som påkalla barnmorskans hjälp". Ja, om det här vore fråga om att förfakta barnmorskornas intresse, så kunde detta skäl ha någon giltighet; men det är icke detta, saken egentligen gäller, utan här är i främsta rummet fråga om barnaföderskornas och barnens intresse och specielt, såsom äfven af en föregående talare blifvit framhållet, de mindre bemedlade barnaföderskornas. Med afseende på de mera bemedlade föreligger tydligen icke samma förpligtelse för det allmänna att träda emellan. På ett herresäte eller en stor gård är ju denna sak mycket lätt expedierad: man låter blott drängen spanna för hästarne och skjutsa i väg, om det så vore flera mil, till staden eller till en aflägsen kommun. Men huru ställer det sig i det afseendet i statarens eller torparens eller kroppsarbetsarens stuga? För dem är det en klen tröst att veta, att barnmorskan aflönas med särskilda bidrag för hvarje tillfälle, då hon af dem tages i anspråk.

Nu anmärker visserligen utskottet, att, der särskildt torftiga vilkor finnas, der träder kommunen emellan. Ja väl, men för hvilka gör den detta? Jo, för dem, som äro "erkänt" fattiga, som åtnjuta fattighjelp. Så mycket känner dock äfven jag förhållandena på landsbygden, att det der finnes ett mycket stort antal obemedlade personer — och ingalunda de sämsta — som underkasta sig de allra strängaste umbäranden hellre, än de motaga fattigunderstöd.

Om de gissningar och förmodanden, som utskottet slutligen kommer med, och som blifvit af herr Hazén upprepade, rörande

hvad som — "till äfventyrs", som det mycket betecknande heter — skulle följa såsom konsekvenser af beviljandet af statsbidrag, vill jag endast säga, att de äro gissningar och förmodanden. Då så är, och då deremot stora och afsevärda fördelar skulle följa af förslaget antagande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas hemställan.

Ang. statsbidrag till af löning af barnmorskor.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Byström, Nydahl, Zetterstrand* och *Aulin*.

Herr Petersson i Påboda: Herr talman! Jag känner mig visserligen icke på något sätt skyldig att försvara det förslag och det slut, till hvilket utskottet kommit, då jag endast i egenskap af suppleant varit närvarande vid behandlingen af den här frågan; men då jag delar den mening, utskottets flertal haft, anser jag det icke vara ur vägen att påpeka några förhållanden, som hittills alls icke blifvit beaktade.

Motionären säger i sin motivering till motionen, att det är en stor missproportion mellan förhållandena i städerna och å landsbygden, och att detta skulle bero derpå, att det på landet fattas så mycket barnmorskor. Han har sagt, att knappt två tredjedelar af barnaföderskorna på landsbygden ha tillgång till barnmorskor, då deremot i städerna ett mycket stort antal barnaföderskor ha tillgång till sådana. Det rigtiga är, att 72 $\frac{1}{2}$ procent af barnaföderskorna på landsbygden under femårsperioden 1889—94 betjenat sig af examinerade förlossningsbiträden. Men att det finnes ett så litet antal barnmorskor på landsbygden gent emot i städerna, beror icke endast på bristande tillgång, utan äfven på de långa afstånd, som förefinnas på landsbygden, då man deremot i städerna har barnmorskorna alldeles in på dörren. Man må betänka, att det är en stor skilnad att få reda på en barnmorska i en vidsträckt landtkommun med dess stora areal mot hvad förhållandet är i städerna. Jag ber särskildt att, med afseende på hvad en representant från Norrland nämnde, om de stora afstånden derstädes, få påpeka, att äfven om man i Norrland kunde med bidrag från statens sida anställa en, två eller tre barnmorskor i hvarje församling, skulle dock afstånden till dem blifva ofantligt stora; man har ju sagt, att det finnes socknar i Norrland, som äro lika stora som biskopsdömen i södra Sverige. Under sådana förhållanden är det ju tydligt, att det under alla omständigheter skulle uppstå svårigheter uppe i Norrland och på andra platser, der befolkningen är gles.

Man har vidare sagt, att det förhållandet, att det ännu fattas barnmorskor på åtskilliga ställen på landsbygden, skulle vara beroende derpå, att dessa bygder vore så fattiga, och att de socknar, som ännu icke hafva anställt barnmorskor, underlåtit att göra det af det skäl, att de saknat penningar dertill — med ett ord att saken skulle bero på svårigheter i ekonomiskt afseende. Jag tror knappast, att det skall befinnas vara så, om man närmare betraktar förhållandena. Jag har i de statistiska uppgifterna rörande barnmorskeväsendet sett efter, huru saken ställer sig. Elfsborgs

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

län befinner sig, såsom också en talare här har nämnt, i en synnerligen ogynsam ställning, om man jämför barnmorskornas antal med socknarnes, men icke kan man väl säga, att Elfsborgs län är så särdeles fattigt. I Norrbottens län deremot ställer sig förhållandet betydligt bättre. Der finnes, om man nu blott fäster sig vid landsbygden, 21 socknar och 28 barnmorskor, då deremot Elfsborgs län med 223 socknar har endast 59 barnmorskor med aflöning af kommuner; derjemte finnas dock åtskilliga med enskild praktik, som icke hafva aflöning af kommunerna.

Såsom skäl för att staten skulle här gripa in har man också anført den missproportion, som finnes i afseende å barnmorskornas aflöning. Att dock dessa löner skulle stå i visst förhållande till socknarnes förmogenhetsställning, tror jag icke. Jag har sett af den tablå, som är bifogad reservationen, att i Malmöhus län, som väl ej precis kan kallas för ett fattigt län, äro barnmorskorna sämst försedda med fast lön. Der finnas 92 procent af barnmorskorna, som hafva mindre fast lön än 300 kronor, och i Kristianstads län, som ju också ligger i Skåne, är det ännu sämre stäldt, ty der är det 97 procent af barnmorskorna, som ha mindre lön än 300 kr. I Norrbottens län är det deremot endast 9 procent af barnmorskorna, som ha mindre lön än 300 kr. Detta förhållande beror naturligtvis derpå, att i sådana bygder, der befolkningen är tätare och der det finnes ett jemförelsevis större antal burgna familjer, hafva barnmorskorna större inkomster på enskild praktik än i orter, som äro mera glest befolkade och der det finnes färre burgna familjer. Om man således skulle fixera en bestämd lön, som skulle gälla för barnmorskorna i olika trakter, tror jag, att missproportionen i afseende på deras inkomster skulle blifva betydligt större, än den nu är, ty de skulle då t. ex. i Skåne eller på andra orter, der det finnes mycket mycket folk, få betydligt större inkomster än i norra Sverige.

På grund af dessa omständigheter, och då jag för min del anser, att socknarne böra taga hand om denna angelägenhet och ordna förhållandena, der de ännu icke äro ordnade, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr grefve och talman! Jag har begärt ordet för att framhålla en synpunkt, som hittills icke blifvit under öfverläggningen berörd. Innan jag gör det, vill jag dock återkalla i herrarnes minne, huru skrifvelsen till Kongl. Maj:t i ärendet kom till stånd och huru litet man då tänkte på konsekvenserna af densamma. Det var den gången, liksom det allt som oftast händer, att Riksdagen låtit en skrifvelse slinta igenom i förmodan att det ju icke är någon farlig sak; — det är ju blott en skrifvelse och ingenting annat. Men det finnes ett ord, som heter *konsequens*, och Riksdagen såväl som hvarje annan bör taga konsekvenserna af hvad den gör och låter. Det har dock visat sig, att Riksdagen vid det af mig återopade tillfället har fattat ett förhastadt beslut och att Riksdagen icke vill taga konsekvenserna af detta beslut. Detta framgår tydligt deraf, att när

frågan, på grund af Riksdagens nyssberörda skrifvelse, återkom från Kongl. Maj:t med hemställan, att Riksdagen skulle lemna pension till barnmorskorna i landet, så sade Riksdagen nej till denna Kongl. Maj:ts framställning och motiverade detta sitt nej dermed, att barnmorskefrågan såväl hvad beträffade aflöning som pensionering vore en kommunal angelägenhet. Då denna mening uttalats af Riksdagen, som jag vill minnas år 1895, skulle man då kunna förutsätta, att Riksdagen har ändrat mening sedan dess, så att den nu skulle vara färdig att ingå på en rent motsatt åsigt? Jag får för min del säga, att jag har en annan tanke om Riksdagens stabilitet.

Ang. statsbidrag till aflöning af barnmorskor.
(Forts.)

Det är denna gången fråga om statsbidrag till aflöning af barnmorskor. Det är det första steget, och hvilket tro herrarne, att det andra är. Jo, utan allt tvifvel, att staten också skall pensionera barnmorskorna, och det är således icke någon liten affär, det här gäller, om man tager denna fråga i hela dess vidd. Jag föreställer mig, att vid närmare begrundande motionären sjelf skall finna, att hans framställning icke hvilat på en fullt sund grund. Om jag icke missträknar mig på honom, så är han i andra fall ytterst försigtig, när det gäller att inleda staten på ett obehörigt område, och här håller jag före, trots allt hvad som blifvit sagdt i frågan, att man genom bifall till motionärens förslag skulle göra detta.

Det har för öfrigt framhållits, att barnmorskornas antal på landsbygden är allt för litet, och man har förmenat, att detta skulle vittna om kommunernas oförmögenhet att aflöna sina barnmorskor. Jag vågar emot detta påstående säga ett bestämdt nej. Skrifven, mina herrar, på *liknöjdhetens* konto största delen af den brist, som må förefinnas i berörda afseende, och göra vi detta, så skola vi helt säkert komma till ett annat resultat, än hvad talaren från Norrland gjorde.

På grund af de skäl, som jag nu framställt, ber jag att få yrka afslag å den af motionären gjorda framställningen.

I detta yttrande instämde herrar vice talmannen *Danielson*, *Larsson* i Mörtlösa och friherre *von Knorring*.

Herr *Hjelmérus*: Då jag inom utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga, skall jag be att få med några ord beröra densamma.

Jag var inom utskottet till en början ganska tveksam om hvilken af de båda meningarna, jag skulle omfatta, men emellertid mognade sedermera hos mig den uppfattning, som också blef utskottets. Jag kan nemligen icke finna annat, än att de kommuner, som vilja och önska skaffa sig barnmorska, nog också hafva tillgångar dertill. Icke kan det väl därför vara detta, som föranleder bristen, der en sådan finnes; något, som för öfrigt icke är fallet i den ort, som jag tillhör, ty der finnes tvärtom ett ganska stort antal barnmorskor. I Norrland och andra landsdelar, der afstånden äro mycket stora och der, såsom nyss nämndes, kommu-

Ang. stats-
bidrag till af-
löning af
barnmorskor.
(Forts.)

nernas storlek går upp till samma storlek, som ett biskopsdöme har i södra Sverige, är det naturligtvis brist, men icke kommer denna brist att afhjelpas derigenom, att staten beviljar ett litet anslag på 100 eller 200 kronor till bidrag att aflöna en barnmorska. Jag kan icke tänka mig saken på detta sätt.

För öfrigt var det ett speciellt uttryck af en talare på stockholmsbänken, som närmast föranledde mig att uppträda i denna fråga. Han yttrade nemligen, att om på en större gård uppkommer behof att efterskicka en barnmorska, så är den frågan mycket enkelt löst, derigenom att man gifver befallning åt en dräng att spanna för ett par hästar och hemta barnmorskan, men, sade han, huru går det för de fattiga, torpare eller statare, som behöfva sådan hjälp? Derpå vill jag svara, att det går till på samma sätt, åtminstone i den ort, som jag tillhör. Der gifves befallning åt en dräng att spanna för ett par hästar och hemta barnmorskan. Men då kan någon fråga, huru det går till, då barnmorskan skall hafva sin betalning. Jo, det går till i detta fallet som i det andra, så, att man tager upp sin plånbok och betalar henne, och om icke torparen eller stataren har penningar, så lär han icke draga i betänkande att vända sig till husbonden och begära sådana samt torde då också få sin önskan uppfylld.

Jag kan således icke finna, att de fattiga på landet eller några andra hafva så synnerliga svårigheter i detta afseende att bekämpa, och skall därför tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den af herr Berg m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja; men som votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskott hemställt i förevarande utlåtande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets nämnda hemställan bifallit den vid betänkandet fogade, af herr Berg m. fl. afgifna reservation.

Omröstningen visade 94 ja och 74 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 15.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om vidtagande

af åtgärder för kontroll öfver värden och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet.

Som Första Kammarens beslut icke blifvit af Andra Kam-maren oförändradt antaget, skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdags-ordningen, ärendet till Första Kammaren återlemnas för ny be-handling.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		und. 10 dagar fr. o. m. d. 10	dennes;
J. Eliasson		12	9
„ N. A. Anderson i Lydde	„	12	9
„ J. D. Laurell	„	12	9
„ J. Hjelmérus	„	12	9
„ S. Arnoldsson	„	12	9
„ K. E. Holmgren i Hillebola	„	12	10
„ J. Ericsson i Vallsta	„	12	9
„ K. A. Kihlberg	„	12	10
„ L. P. Mallmin	„	12	10
„ E. Behmer	„	12	10
„ J. A. Sandwall	„	10	12
„ A. P. Gustafsson	„	13	9
„ friherre F. Barnekow	„	12	10
„ P. Jönsson i Färeköp	„	12	9
„ E. Meyer	„	12	10
„ P. A. J. Högstedt	„	14	9
„ P. Olsson i Åsak	„	14	9
„ A. Petersson i Påboda	„	14	9
„ K. G. Karlsson	„	10	12
„ H. Eriksson i Elgered	„	14	9
„ M. Dahn	„	12	10
„ N. Andersson i Pettersborg	„	12	10
„ G. Jansson i Krakerud	„	12	10
„ E. Nilsson i Kattleberg	„	12	10
„ C. Rydberg	„	12	10
„ S. O. Nylander	„	5	9
„ A. H. Göthberg	„	13	9
„ I. Månsson	„	12	10
„ C. A. Andersson i Malmö	„	11	11
„ C. J. Hammarström	„	12	10
„ K. Almqvist	„	12	9
och „ O. Erickson i Bjersby	„	10	12

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,28 e. m.

In fidem

E. Nuthorst Böös.